

ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΦΡΑΝΖΕΝ

Ένας ρηξικέλευθος συγγραφέας
που εισχωρεί στην καρδιά
της αμερικανικής οικογένειας,
The Book's Journal

ΚΡΑΔΑΣΜΟΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: STRONG MOTION
Από τις Εκδόσεις Picador, Νέα Υόρκη 1992
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Κραδασμοί**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Jonathan Franzen
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Παζάλος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Ι. Πέππας ΑΒΕΕ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Jonathan Franzen, 1992

All rights reserved.

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2014

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2014

ISBN 978-960-496-855-8

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μανρομχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΤΖΟΝΑΘΑΝ
ΦΡΑΝΖΕΝ

ΚΡΑΔΑΣΜΟΙ

*Μετάφραση:
Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης*

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΟΥ ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΦΡΑΝΖΕΝ

Οι διορθώσεις, Ωκεανίδα, 2002

Ελευθερία, Ωκεανίδα, 2012

Ακόμα πιο μακριά, Ωκεανίδα, 2013

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορεί επίσης:

Η εικοστή έβδομη πολιτεία, 2012,
μτφρ. Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

Για τη Βάλερι

Ένας βράχος ξεπεταγόταν μέσα απ' το νερό, μυτερός και κοφτερός, καλυμμένος με μούσκλια: απομεινάρι της Εποχής των Πάγων και των παγετώνων που είχαν κάποτε σχηματίσει την κοιλάδα αυτή στην επιφάνεια της γης. Είχε υπομείνει τις βροχές, τα χιόνια, το ψύχος, τη ζέστη. Δε φοβόταν κανέναν. Δε χρειαζόταν τη λύτρωση, είχε ήδη λυτρωθεί.

I. B. SINGER

I

Προεπιλεγμένο φύλο

Ήταν κάτι φορές που όταν ρωτούσαν την Αϊλίν Χόλαντ αν είχε αδέρφια, κόμπιαζε προτού απαντήσει.

Στο δημοτικό, εκείνη και οι φίλες της έπαιζαν χάντμπολ στα διαλείμματα, κι όταν ξεσπούσαν οι καβγάδες στις μακρινές γωνίες της αυλής, αν κάποιου του κοπανούσαν το κεφάλι στην άσφαλτο, ήταν ο Λούις, ο αδελφός της, αυτός ο κάποιος. Εκείνη και οι φίλες της εξακολουθούσαν να παίζουν με την μπάλα. Έκαναν σκοινάκι την ημέρα που ο Λούις πλακώθηκε μ' ένα αγόρι στην πάνω κερκίδα του παλιού, τίγκα στον τέτανο, γυμναστηρίου με τις μπάρες και τα μονόζυγα και μακέλεψε άλλο ένα κομμάτι του εαυτού του, κοπανώντας στους σωλήνες καθώς έπεφτε, σπάζοντας τα μπροστινά του δόντια στο τρίτο διάζωμα, μολωπίζοντας τα πλευρά του στο δεύτερο διάζωμα, παθαίνοντας διάσειση από την πρόσκρουση και το τράνταγμα στο πρώτο διάζωμα και ξεραίνοντας το διάφραγμά του στην άσφαλτο. Οι φίλες της Αϊλίν έτρεξαν να δουν πώς είναι το πιθανόν πεθαμένο παιδί. Εκείνη πήρε το σκοινάκι της κι έφυγε, νιώθοντας λες κι είχε πέσει η ίδια και δεν είχε έρθει κανένας να τη βοηθήσει.

Η Αϊλίν ήταν πιστό και όμορφο αντίγραφο της μητέρας της, με εκπληκτικά μαύρα μάτια και γραμμένα φρυδιά, ψηλό μέτωπο, αφράτα μάγουλα και ίσια στυλπνά μαύρα μαλλιά. Είχε πόδια σαν της ιτιάς και ενίοτε λικνιζόταν σαν ιτιά κλείνοντας τα μάτια, όταν αισθανόταν τόσο πολύ χαρούμενη που βρισκόταν με τις φίλες της, ώστε ξεχνούσε ότι ήταν κι εκείνες εκεί.

Ο Λούις, φτυστός ο πατέρας του, ήταν λιγότερο ευπαρουσίαστος. Από τα δέκα του χρόνια και μετά φορούσε γυαλιά αεροπόρου, που ο μεταλλικός σκελετός τους ήταν ακαθόριστα ται-

ριαστός με τα μαλλιά του: κατσαρά και στο χρώμα που είχαν οι παλιές χάλκινες βίδες, μαλλιά που είχαν αραιώσει όταν τέλειωνε το λύκειο. Ο πατέρας του είχε επίσης προικίσει μ' ένα ευρύ στέρνο τους απογόνους του. Στο γυμνάσιο και στο λύκειο ήταν μάλλον αναμενόμενο για τις νέες φίλες της Αϊλίν να λαμβάνουν την απάντηση «Μπα, όχι, όχι, καμία σχέση», όταν τη ρωτούσαν εάν ήταν αδελφός της ο Λούις Χόλαντ. Όποτε τη ρωτούσαν τέτοια πράγματα, η Αϊλίν ένιωθε σαν να της έκαναν εμβόλιο. Το προαιώνιο μπαμπακάκι με το οινόπνευμα που ακολουθούσε ήταν η διατράνωση των φιλενάδων της ότι ο αδελφός της δεν έμοιαζε καθόλου με καθόλου με αυτήν.

«Ναι», συμφωνούσε, «είμαστε στ' αλήθεια διαφορετικοί».

Η νεαρά και ο νεαρός Χόλαντ μεγάλωσαν στο Ίβανστον, Ιλινόις, στη σκιά του Πανεπιστημίου Νορθγουέστερν, όπου ο πατέρας τους ήταν καθηγητής ιστορίας. Πού και πού, τα απογεύματα, η Αϊλίν έβλεπε τον Λούις σ' ένα σεπαρέ στα McDonald's με τ' απροσάρμοστα που έκανε παρέα, με τις αηδίες που είχαν παραγγείλει, με τις χλεμπονιάρικες φάτσες τους, με το τσιγάρο να κρέμεται στα χείλη τους, με τα στρατιωτικά τους ρούχα. Ο αρνητισμός που ανάδινε το σεπαρέ του την έκανε να νιώθει ότι δε θα μπορούσε να σφηνώσει ανάμεσα στους αγκώνες των ομοίων της. Έλεγε μέσα της ότι ήταν πολύ διαφορετική από τον Λούις. Ποτέ όμως δεν κατάφερε να απαλλαγεί χίλια τοις εκατό από την παρουσία του. Ακόμη κι όταν βρισκόταν στο όλο στρίμωγμα και γέλια πίσω κάθισμα ενός αυτοκινήτου κι έριχνε μία ασυναίσθητη ματιά έξω από το παράθυρο, να που στο τσακ προλάβαινε να δει τον αδελφό της να δρασκελάει το σαθρό κράσπεδο κάποιας προαστιακής οδικής αθηρίας με έξι λωρίδες κυκλοφορίας, με το λευκό πουκάμισό του γκρίζο απ' τον ιδρώτα, τα γυαλιά του λευκά από την αντανάκλαση του δρόμου. Θαρρείς και βρισκόταν πάντοτε εκεί για να τον δει αυτή, ένα αναπάντεχο φαινόμενο φερόμενο από εκείνον τον παράλληλο προσωπικό κόσμο στον οποίο είχε πάψει να ζει, αφ' ης στιγμής άρχισε να έχει φίλους, αλλά στον οποίο ο Λούις εξακολουθούσε, ως φαίνεται, να νοικιεί: στον κόσμο όπου είσαι μόνος σου.

Μια μέρα το καλοκαίρι, πριν αρχίσει να πηγαίνει στο κολέγιο, ένωσε ξαφνικά την ανάγκη να πάρει το αμάξι της οικογένειας και να πάει να δει τον φίλο της τον Τζαντ, που έμενε πιο πάνω από την όχθη της λίμνης Μίσιγκαν, στο Λέικ Φόρεστ. Ο Λούις θύμισε ότι είχε κανονίσει να πάρει αυτός το αμάξι εδώ και μια βδομάδα, κι εκείνη έγινε έξαλλη, όπως γίνεται κανείς μ' ένα άψυχο αντικείμενο που του πέφτει συνέχεια από τα χέρια ή είναι άβολο στον χειρισμό. Στο τέλος έπεισε τη μητέρα της να πάει να πει στον Λούις να δείξει λίγο αλτρουισμό τέλος πάντων και να την αφήσει να πάρει το αμάξι, να πάει να δει τον φίλο της. Όταν έφτασε στο σπίτι του Τζαντ, ήταν ακόμη τόσο έξαλλη, ώστε άφησε τα κλειδιά στη μίζα. Πάει το αμάξι. Το έκλεψαν.

Οι αστυνομικοί του Λέικ Φόρεστ δε στάθηκαν και πολύ καλοί μαζί της. Ακόμη λιγότερο καλή ήταν η μητέρα της στο τηλέφωνο. Και ο Λούις, όταν εντέλει η Αϊλίν έφτασε στο σπίτι, κατέβηκε τη σκάλα φορώντας μάσκα δύτη.

«Αϊλίν, γλυκιά μου», της είπε η μητέρα της. «Άφησες το αμάξι και κύλησε μες στη λίμνη. Κανένας δεν το έκλεψε. Μόλις μου τηλεφώνησε η κυρία Γόλστετερ. Δεν τράβηξες χειρόφρενο και δεν έβαλες το αυτοκίνητο στο πάρκινγκ. Τσούληξε στην πελούζα των Γόλστετερ κι έπεσε στη λίμνη».

«Δεν το έβαλες στο πάρκινγκ, Αϊλίν, δεν το έβαλες στο πάρκινγκ;» Η φωνή του Λούις ερχόταν μέσα από το γυαλί κι ακουγόταν ένρινη. «Εκεί όπου υπάρχει το μικρό Ρ στ' αριστερά; Το Ο για το Ουδέτερο; Το Ρ για το Πάρκινγκ;»

«Λούις», παρενέβη η μητέρα τους.

«Ή μήπως το Ο σημαίνει Όχι και το Ρ Προσπέρασε; Το Α Διαφορώ;»

Ύστερα απ' αυτό το ψυχικό τραύμα, η Αϊλίν δεν κατάφερε να συγκρατεί στη μνήμη της πληροφορίες σχετικά με το πού βρισκόταν και τι έκανε ο Λούις. Ήξερε ότι πήγε στο Χιούστον για να σπουδάσει κάτι σαν ηλεκτρολόγος παύλα μηχανολόγος, αλλά όταν η μητέρα της αναφέρθηκε σ' αυτόν στο τηλέφωνο, ξαφνικά το δωμάτιο από το οποίο τηλεφωνούσε η Αϊλίν κατακλύστηκε από θόρυβο. Δεν κατάφερε να θυμηθεί τι είχε πει μόλις τώρα

η μητέρα της. Υποχρεώθηκε να ρωτήσει: «Α, σπουδάξει – και τι σπουδάξει είπες;» Και το δωμάτιο έγινε θορυβώδες ξανά! Δεν κατάφερε να θυμηθεί τι έλεγε η μητέρα της ούτε καν την ώρα που το ξεστόμιζε! Κι έτσι ποτέ δεν αντιλήφθηκε τι σπούδαζε ο Λούις. Όταν τον είδε στις διακοπές των Χριστουγέννων στο δεύτερο έτος στη σχολή της –έκανε το μεταπτυχιακό της στη Διοίκηση Επιχειρήσεων στο Χάρβαρντ– ζορίστηκε να κάνει μια ευφάνταστη μαντεψιά σχετικά με το τι έκανε ο Λούις μετά την αποφοίτησή του από το Ράις: «Η μαμά λέει ότι σχεδιάζεις μικροσίπ, ε;»

Την κοίταξε.

Κούνησε το κεφάλι της όχι, όχι, όχι, όχι, άκυρο, ξέχνα το. «Πε μου τι κάνεις, λοιπόν», είπε ταπεινά.

«Σε κοιτάζω με κατάπληξη».

Αργότερα της είπε η μητέρα της ότι ο Λούις εργαζόταν σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό στα FM, στο Χιούστον.

Η Αϊλίν έμενε κοντά στην Κεντρική Πλατεία στο Κέμπριτζ. Το διαμέρισμά της ήταν στον όγδοο όροφο ενός μοντέρνου ψηλού κτίσματος, ενός πύργου από σκυρόδεμα που δέσποζε αγέρωχα πάνω από ατμοσφαιρικά τούβλα και σανίδες σαν κάτι που απέτυχε να διαβρωθεί, με καταστήματα κι ένα εστιατόριο ψαροφαγίας στο ισόγειο. Ήταν μόνη της στο σπίτι κι ετοιμάζε σοκολατόπιτα, ένα βράδυ τέλη Μαρτίου, όταν ο Λούις, ο οποίος την τελευταία φορά που τον είχε δει διάβαζε ένα αστυνομικό μυθιστόρημα πλάι στο χριστουγεννιάτικο δέντρο στο Ίβανστον, της τηλεφώνησε και της είπε ότι είχε μετακομίσει από το Χιούστον στην πόλη Σόμερβιλ, τον υποβαθμισμένο γείτονα του Κέμπριτζ στα βόρεια. Τον ρώτησε τι τον είχε φέρει στο Σόμερβιλ. Τα μικροσίπ, της απάντησε.

Ο άνθρωπος που μπήκε στο διαμέρισμά της ύστερα από μερικές ημέρες, μια νύχτα κρύα και υγρή στα τέλη του χειμώνα, ήταν ουσιαστικά ένας ξένος. Στα είκοσι τρία του, ο Λούις ήταν σχεδόν φαλακρός και του είχαν απομείνει λίγες μπουκλές ίσα για να κολλάει πάνω τους το χιονόνερο. Τα χοντρά μαύρα του όξφορντ έτριζαν στον λινοτάπητα της Αϊλίν, καθώς βάδιζε στην κουζίνα της, ακολουθώντας μία ατραπό στο σχήμα άστρου και

πέφτοντας πάνω στους πάγκους και στα ντουλάπια. Τα μάγουλά του και η μύτη του ήταν κατακόκκινα και τα γυαλιά του άσπρα από τον αχνό.

«Λίαν εκσυγχρονημένο», είπε, εννοώντας το διαμέρισμα.

Η Αϊλίν ακούμπησε τους αγκώνες της στα πλευρά της και σταύρωσε τους καρπούς της στο στήθος της. Είχε και τα τέσσερα μάτια της κουζίνας αναμμένα στο φουλ και στο ένα έβραζε μια κατσαρόλα. «Δε ξεσταίνει αρκετά», είπε. Φορούσε ένα χαλκόλοκο πουλόβερ, χνουδωτές παντόφλες και μίνι φούστα. «Είχα την εντύπωση ότι τον λέβητα τον κλείνουν την πρώτη Απριλίου».

Χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Ξεφύσηξε. «Ο Πίτερ θα είναι», είπε.

«Ποιος Πίτερ;»

«Το αγόρι μου».

Σε λίγο ακούστηκε κι ένα χτύπημα στην πόρτα και μετά εκείνη οδήγησε το αγόρι της, τον Πίτερ Στούρχαϊς, στην κουζίνα. Τα χείλη του είχαν μελανιάσει από το κρύο και το δέρμα του, που ήταν ηλιοκαμένο, είχε ένα μολυβένιο γκριζό χρώμα. Χοροπηδούσε για να ξεσταθεί, με τα χέρια στις τσέπες του ντιαγκονάλ του, ενόσω η Αϊλίν έκανε τις συστάσεις, τις οποίες, εμφανώς ξυλιασμένος απ' το κρύο, μάλλον αγνόησε. «Το στανιό μου», είπε. «Ψοφόκρυο κάνει».

Διέκρινες μια κόπωση στο πρόσωπο του Πίτερ, που δεν την έκρυβε το μαύρισμα απ' τον ήλιο. Ήταν ένα από κείνα τα αστικά πρόσωπα που έχουν επινοηθεί τόσες και τόσες φορές ώστε η επιδερμίδα, σαν ένα κομμάτι χαρτί μουντζουρωμένο και γδαρμένο από τα πολλά σβησίματα, είχε χάσει την ικανότητά της να διατηρεί μια καθαρή εικόνα. Κάτω από τις σκιάσεις της τωρινής νέο-λουσαντζελικής όψης υπήρχαν ορατά τα ίχνη ενός γιάπη, ενός πανκ, ενός σπασίκλα και μιας διάνοιας στα οικονομικά. Επανελλημμένες αλλαγές στιλ, όπως και υπερβολικά πολύ χτένισμα είχαν απομυζήσει την ελαστικότητα των μαλλιών του. Η προστασία του απέναντι στην κακοκαιρία ήταν ένα πιε-ντε-πουλ τζάκετ κι ένα πουκάμισο χωρίς γιακά.

«Ήμασταν με τον Πίτερ στο Σεντ Κιτς τον περασμένο μήνα»,

εξήγησε η Αϊλίν στον Λούις. «Δεν έχουμε προσαρμοστεί ακόμη».

Ο Πίτερ έβαλε τα δυο του χέρια, ασπρισμένα πολύ στους κόμπους, πάνω από τα δύο μάτια της κουζίνας και τα ζέστανε εκεί, προσδίδοντας σ' ετούτη τη διαδικασία τέτοια σπουδαιότητα, ώστε η μικρή Αϊλίν και ο Λούις άλλο δεν έκαναν από το να τον κοιτάζουν.

«Δείχνει εντελώς χαζοβιόλης», είπε η Αϊλίν.

«Θεωρώ χρήσιμα τα *πανωφόρια* σε τέτοιες περιπτώσεις», σχολίασε ο Λούις, ρίχνοντας το μπουφάν του με ίνες πολυεστέρα σε μια γωνιά. Φορούσε τη στολή που είχε υιοθετήσει τα τελευταία οχτώ χρόνια, λευκό πουκάμισο και μαύρο τζιν.

«Αυτό είναι το ζήτημα», απάντησε η Αϊλίν. «Το αγαπημένο του πανωφόρι είναι στο καθαριστήριο. Ανόητο μέρος, δε βρίσκεις;»

Πέρασαν άλλα πέντε λεπτά, προτού ο Πίτερ ξεπαγώσει αρκετά ώστε να τους επιτρέψει να μεταφερθούν στο καθιστικό. Η Αϊλίν κουλουριασθηκε στον καναπέ, τραβώντας την άκρη του πουλόβερ της πάνω από τα γυμνά της γόνατα και ρίχνοντας το ένα της χέρι πάνω από τη ράχη του καναπέ ακριβώς τη στιγμή που έπρεπε, για να πάρει ένα ποτήρι ούισκι που της είχε ετοιμάσει ο Πίτερ. Ο Λούις περιφερόταν στο δωμάτιο, σταματώντας κάθε τόσο για να φέρει μυωπικά το πρόσωπό του κοντά στα βιβλία και στα άλλα καταναλωτικά αγαθά. Όλα τα έπιπλα στο διαμέρισμα ήταν καινούργια και τα περισσότερα αποτελούσαν συνδυασμούς από λευκά επίπεδα, μαύρους κυλίνδρους και βαθυκόκκινα πλαστικά υλικά.

«Έλα, Λούις», πρότεινε ο Πίτερ και κάθισε δίπλα στην Αϊλίν με το ούισκι του. «Πες μας τα δικά σου».

Ο Λούις περιεργαζόταν το τηλεχειριστήριο ενός βίντεο. Στα μεγάλα θολωμένα παράθυρα, τα μακρινά φώτα της Χάρβαρντ Σκουέρ σχημάτιζαν φιλντισένια φωτοστέφανα.

«Δουλεύεις στα ΜΜΕ;» τον παρακίνησε ο Πίτερ.

«Σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό είμαι», αποκρίθηκε ο Λούις με πολύ αργή και ανέκφραστη φωνή. «Τον λένε WSNE...; Ειδήσεις σαν διαφημίσεις...;»

«Ναι», έκανε ο Πίτερ. «Το έχω υπόψη μου. Δεν ακούω συστη-

ματικά, αλλά έχω κάνει κάτι δουλειές μια-δυο φορές μαζί τους. Ξέρω μάλιστα ότι τα έχουν κάνει μαντάρα στα οικονομικά. Όχι πως δεν είναι ο κανόνας για ένα ραδιοφωνικό σταθμό χιλιάδων βατ. Αυτό που θα σου πρότεινα είναι να κοιτάξεις να πληρώνεσαι στο τέλος κάθε εβδομάδας και σε καμία περίπτωση μην τους επιτρέψεις να σε μπλέξουν σε οποιοδήποτε ιδιοκτησιακό σχήμα...»

«Όχι, δε θα το επιτρέψω», συμφώνησε ο Λούις με τόση σοβαρότητα, ώστε θα έκανε επιφυλακτικό κάθε παρατηρητικό άνθρωπο.

«Αν θέλεις, κάν' το», συνέχισε ο Πίτερ. «Απλώς μια συμβουλή σου δίνω, επειδή ξέρω».

«Ο Πίτερ πουλάει διαφημιστικό χώρο για το περιοδικό *Boston*», επενέβη η Αϊλίν.

«Μεταξύ άλλων», συμπλήρωσε ο Πίτερ.

«Σκέφτεται να σπουδάσει οικονομικά από το φθινόπωρο. Όχι πως το έχει ανάγκη. Ξέρει τόσα πολλά, Λούις. Ξέρει ασύγκριτα περισσότερα απ' όσα ξέρω εγώ».

«Ξέρεις να ακούς;» ρώτησε αναπάντεχα ο Λούις.

Τα μάτια του Πίτερ στένεψαν. «Τι εννοείς;»

«Ξέρεις να ακούς όταν κάποιος σου κάνει μια ερώτηση για τον εαυτό του;»

Ο Πίτερ στράφηκε στην Αϊλίν ζητώντας βουβά τη γνώμη της για τούτη την παρατήρηση. Έμοιαζε να έχει κάποιες αμφιβολίες σχετικά με το νόημά της. Η Αϊλίν πετάχτηκε όρθια. «Απλώς σου έδωσε μια χρήσιμη *συμβουλή*, Λούις. Φυσικά και διαθέτουμε πολύ χρόνο για να ακούμε ο ένας τον άλλο. Φυσικά και νοιαζόμαστε πολύ – ο ένας για τον άλλο! Πάω να φέρω κριτσίνια».

Μόλις βγήκε η Αϊλίν από το δωμάτιο, ο Λούις έσπευσε να καθίσει στον καναπέ, να αγκαλιάσει τον ώμο του Πίτερ και να φέρει το ροδοκόκκινο πρόσωπό του στο αυτί του Πίτερ. «Άκου, φιλαράκο», του είπε. «Έχω κι εγώ να σου δώσω μια συμβουλή».

Ο Πίτερ κοίταξε ευθεία μπροστά, τα μάτια του γούρλωσαν λιγάκι στην προσπάθεια να χαμογελάσει. Ο Λούις έγειρε πιο κοντά του. «Δε θες ν' ακούσεις τη συμβουλή μου;»

«Έχεις κάποιο πρόβλημα», παρατήρησε ο Πίτερ.

«Μουσκεμένα πανωφόρια!»

«Λούις;» φώναξε η Αϊλίν από την κουζίνα. «Φέρεσαι αλλόκοτα στον Πίτερ;»

Ο Λούις ζούληξε το γόνατο του Πίτερ και πήγε πίσω από τον καναπέ. Στο πάτωμα, σε μία ανοιχτή εφημερίδα, υπήρχε ένα κλουβί και μέσα του βρισκόταν ένας γερβίλος που έπαιζε με τον τροχό. Ο γερβίλος έτρεχε, σταματούσε κι ακουμπούσε τα μικροσκοπικά του νύχια σε μια σταυρωτή μπάρα, παραπατούσε εκεί και μετά έτρεχε πάλι με το κεφάλι ψηλά και τον λαιμό του στραμμένο στο πλάι. Πάντως, δεν έδειχνε να το απολαμβάνει.

«Χαζούλι». Η Αϊλίν επέστρεψε από την κουζίνα μ' ένα γυάλινο ποτήρι για μπίρα γεμάτο κρισίνια. Το έδωσε στον Πίτερ. «Λέω συνέχεια στον Πίτερ πόσο παλαβοί είναι οι πάντες στην οικογένειά μας. Τον προειδοποιώ από τη μέρα που γνωριστήκαμε να μην το παίρνει προσωπικά». Με συναρπαστική σβελτάδα και ευλυγισία έπεσε στα γόνατα και, ξεμανταλώνοντας την πόρτα του κλουβιού, τράβηξε από την ουρά τον γερβίλο και τον έβγαλε έξω. Τον σήκωσε πάνω από το κεφάλι της και κοίταξε τη μύτη του που στριφογύριζε. Τα μπροστινά του πόδια πάσχιζαν να γρατζουνίσουν τον αέρα. Ανώφελα. «Καλά δε λέω, Μίλτον Φρίντμαν;» Άνοιξε το στόμα της σαν λύκος, σαν έτοιμη να του κάνει μια χασιά το κεφάλι. Μετά άφησε τον γερβίλο στην αναποδογυρισμένη της παλάμη κι αυτός ανηφόρισε τρέχοντας στο μανίκι του πουλόβερ της ίσαμε τον ώμο της, όπου τον αιχμαλώτισε ξανά και τον έκλεισε μες στα χέρια της, έτσι που να ξεπροβάλλει μονάχα το μυστακοφόρο μυτερό μουσούδι του. «Είπες γεια στον αδελφό μου τον Λούις;» Έφερε απότομα το μουσούδι του γερβίλου κοντά στο πρόσωπο του Λούις. Έμοιαζε σαν γούβινο πέος με μάτια.

«Γεια σου, τρωκτικό», είπε ο Λούις.

«Τι πράγμα;» Έφερε τον γερβίλο στο αντί της και άκουσε από κοντά. «Λέει γεια σου, άνθρωπε. Γεια σου, θείε Λούις». Έβαλε πάλι το ζωάκι στο κλουβί του και μαντάλωσε την πόρτα. Παρέμενε ανθρωπομορφικό αλλά ελεύθερο τώρα, κι έμοιαζε ηλίθιο ή αγενές καθώς έτρεξε στο σιρόνι με το νερό του και ήπιε μια στα-

λίτσα. Για μια στιγμή ακόμη η Αϊλίν έμεινε γονατιστή, με τα χέρια στα γόνατά της, το κεφάλι γερμένο στο πλάι, λες και της είχε μπει νερό στο αυτί. Μετά, με την εύκαμπτη σβελτάδα που εμφανώς θαύμαζε ο Λούις, πήγε αναπηδώντας στον καναπέ και κάθισε δίπλα στον Πίτερ. «Ο Πίτερ και ο Μίλτον Φρίντμαν», είπε. «Δεν τα πάνε πολύ καλά αυτόν τον καιρό. Ο Μίλτον Φρίντμαν τα έκανε σ' ένα παντελόني από ποπλίνα που αγαπούσε πολύ ο Πίτερ».

«Τι αστείο», σχολίασε ο Λούις. «Τι τρομερά, τρομερότατα αστείο».

«Εγώ λέω να πηγαίνω», έκανε ο Πίτερ.

«Ωχ, έλα τώρα, μην κάνεις έτσι», είπε η Αϊλίν. «Είναι προστατευτικός ο Λούις, τίποτα περισσότερο. Είσαι το αγόρι μου και είναι ο αδελφός μου. Οφείλετε να τα πάτε καλά οι δυο σας. Πρέπει να σας βάλω στο ίδιο κλουβί. Εσύ θα βαδίζεις στον τροχό, Λούις, και στο μπουκαλάκι θα βάλω λίγο Chivas για τον μικρό μπεκρούλιακά μου. Χα, χα, χα!» Η Αϊλίν έβαλε τα γέλια. «Και θα φορέσουμε στον Μίλτον Φρίντμαν ένα παντελόني από ποπλίνα!»

Ο Πίτερ άδειασε το ποτήρι του και σηκώθηκε. «Πρέπει να πηγαίνω».

«Καλά, καλά. Το παράκανα», πρόσθεσε η Αϊλίν με εντελώς διαφορετική φωνή. «Το κόβω. Ας χαλαρώσουμε. Ας ωριμάσουμε».

«Ωριμάστε εσείς», είπε ο Πίτερ. «Εγώ έχω και δουλειές».

Δίχως να γυρίσει να κοιτάξει πίσω του, βγήκε από το δωμάτιο και από το διαμέρισμα.

«Θαυμάσια», αναφώνησε η Αϊλίν. «Χίλια ευχαριστώ». Τίναξε το κεφάλι της προς τα πίσω στον καναπέ και κοίταξε τον Λούις με αναποδογυρισμένα μάτια. Τα στενά της φρυδία ήταν σαν χείλη που δεν ανάσαιναν και δίχως φρυδία από πάνω τους τα μάτια της είχαν μια έκφραση ξένη στο ανθρώπινο λεξιλόγιο, μία αμφίσημη ξενικότητα. «Τι του είπες;»

«Του είπα ότι καλά θα κάνει να φοράει πανωφόρι».

«Πολύ χαριτωμένο, Λούις». Σηκώθηκε και φόρεσε μπότες. «Τι πρόβλημα έχεις;» Έτρεξε στο χολ και βγήκε.

Ο Λούις παρακολούθησε την αναχώρησή της μ' ένα ίχνος ενδιαφέροντος. Σκούπισε τον αχνό στο παρὰθυρο ανοίγοντας ένα

φινιστρίνι και κοίταξε το χιονόνερο που έμοιαζε να έχει μια φωτερή ροζ ουρά και έπεφτε στη Λεωφόρο Μασαχουσέτης. Χτύπησε το τηλέφωνο.

Πήγε στη συσκευή επικοινωνίας που βρισκόταν πάνω στο ειδικό τραπεζάκι και το περιέτρεξε με το βλέμμα, σαν να ήταν ένας μπουφές που δεν είχε τίποτα που να του φαινόταν θελκτικό. Στο τέλος, μετά το πέμπτο κουδούνισμα και ενώ το μηχάνημα δεν το βούλωνε, σήκωσε το ακουστικό. «Παρακαλώ;»

«Πίτερ;» Μίλησε μια ηλικιωμένη γυναίκα με τρέμουλο στη φωνή της. «Πίτερ, όλο προσπαθώ και προσπαθώ...»

«Δεν είμαι ο Πίτερ.»

Ακούστηκε ένας εκνευρισμένος ψίθυρος. Η γυναίκα μουρμούρισε μια συγγνώμη και μετά ζήτησε την Αϊλίν. Ο Λούις προσφέρθηκε να μεταβιβάσει κάποιο μήνυμα.

«Με ποιον μιλάω;» ρώτησε η γυναίκα.

«Με τον αδελφό της Αϊλίν. Λούις με λένε.»

«Λούις; Για όνομα του Θεού. Η γιαγιά είμαι.»

Ο Λούις κοίταξε το παράθυρο κάμποση ώρα. «Ποια;» είπε.

«Η Ρίτα Κέρναχαν. Η γιαγιά.»

Αργοπορημένα ο Λούις ανακάλεσε μια εικόνα, την εικόνα μιας κοιλαρούς με μακιγιαρισμένο πρόσωπο γατούλας που ήδη καθόταν σ' ένα τραπέζι στο Μπέργκοφ, στο Σικάγο, ένα χιονισμένο βράδυ, όταν μπήκαν αυτός, οι γονείς του και η Αϊλίν. Ήταν κάπου επτά χρόνια πριν – ένα χρόνο από τότε που πήγε αεροπορικώς η μητέρα του στη Βοστώνη για την κηδεία του πατέρα της. Από το δείπνο στο Μπέργκοφ δε θυμόταν τίποτε άλλο πέρα από ένα πιάτο σιγοψημένο λαγό με πατατοκεφτέδες. Και τη Ρίτα Κέρναχαν να αγγίζει τα μαλλιά της Αϊλίν και να τη λέει κουκλίτσα. Ή ήταν κάποιο άλλο δείπνο, κάποια άλλη ηλικιωμένη γυναίκα ή κάποιο όνειρο ίσως;

Ήχι γιαγιά εξ αίματος όμως; εξ αγχιστείας.

«Α, ναι», έκανε. «Θυμάμαι. Ζεις εδώ κοντά.»

«Μόλις έξω από το Ίψουιτς. Ναι. Ταξίδεψες να δεις την αδελφή σου;»

«Όχι, δουλεύω εδώ. Δουλεύω σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό.»

Η πληροφορία αυτή σαν να κίνησε το ενδιαφέρον της Ρίτας Κέρναχαν. Ζήτησε λεπτομέρειες. Ήταν εκφωνητής; Ήξερε τον διευθυντή προγράμματος; Του πρότεινε να βρεθούν για ένα ποτό. «Για να με γνωρίσεις λιγάκι. Θέλεις να πούμε την Παρασκευή μετά τη δουλειά; Θα είμαι στην πόλη το βραδάκι».

«Εντάξει λοιπόν», συμφώνησε ο Λούις.

Αμέσως μόλις κανόνισαν μέρος και ώρα, η Ρίτα Κέρναχαν μουρμούρισε ένα αντίο κι έκλεισε. Ύστερα από λίγο η Αϊλίν επέστρεψε στο διαμέρισμα μουσκεμένη, θυμωμένη και χάθηκε μες στην κουζίνα. «Δεν έχει φαγητό, αν δε μου ζητήσεις συγγνώμη!» τόνισε.

Ο Λούις συνοφρυώθηκε σκεφτικά, μασουλώντας κριτσίνια.

«Το έπαιξες πολύ παιδιάστικα και πολύ βαρύ πεπόνι», συνέχισε η Αϊλίν. «Θέλω να μου ζητήσεις συγγνώμη».

«Όχι. Ο δικός σου δε μου έδωσε καν το χέρι».

«Μα ήταν καταπαγωμένος!»

Ο Λούις στριφογύρισε τα μάτια, αντιδρώντας έτσι στην ειλικρίνεια της αδελφής του. «Καλά, εντάξει», είπε. «Συγγνώμη που σας χάλασα το δείπνο».

«Μη μου το ξανακάνεις. Μ' αρέσει πολύ ο Πίτερ, να το ξέρεις».

«Τον αγαπάς;»

Η ερώτηση έκανε την Αϊλίν να βγει από την κουζίνα με σαστισμένο ύφος. Ο Λούις ποτέ δεν την είχε ρωτήσει κάτι προσωπικό, ούτε κατά διάνοια. Κάθισε δίπλα του στον καναπέ και άπλωσε τα χέρια της ίσαμε τα δάχτυλα των ποδιών της, σαν να ξύριζε τις γάμπες της, ενώ η άκρη της μύτης της ακούμπησε απαλά στο γόνατό της. «Μερικές φορές λέω πως ναι», αποκρίθηκε. «Δεν είμαι καμιά ρομαντική, πάντως. Ο Μίλτον Φρίντμαν μου πάει πιο πολύ. Τέλος πάντων, με παραξενεύει που ρωτάς».

«Μα δεν είναι προφανής ερώτηση;»

Σκυμμένη ακόμη, έκλεισε το ένα της μάτι και τον ζύγιασε. «Σαν να 'σαι διαφορετικός», είπε.

«Διαφορετικός από τι;»

Κούνησε το κεφάλι της, απρόθυμη να παραδεχτεί ότι δεν της είχε περάσει ποτέ από το μυαλό πως ο μικρός της αδελφός θα

μπορούσε, στην ηλικία των είκοσι τριών ετών, να είναι εξοικειωμένος με την έννοια της αγάπης. Περιεργάστηκε προσεκτικά τους αστραγάλους της, ψηλάφισε τα στρογγυλά προεξέχοντα κόκαλα, τσίμπησε τρυφερά τους τένοντες στο πίσω μέρος, λικνίστηκε ελαφρώς. Το πρόσωπό της ήδη έχανε την ομορφιά του. Ο χρόνος, ο ήλιος και οι σπουδές είχαν κάνει πιο αβαθές το χρώμα της, μια νοητή μεσόκοπη Αϊλίν άρχιζε ήδη να διαφαίνεται σαν παλιά ταπετσαρία κάτω από το επίστρωμα της φρέσκιας μπογιάς. Κοίταξε ντροπαλά τον Λούις. «Ωραίο είναι που είμαστε στην ίδια πόλη ξανά».

«Ναι».

Έγινε ακόμη πιο τολμηρή. «Σ' αρέσει η δουλειά σου;»

«Είναι πολύ νωρίς ακόμη, δεν μπορώ να πω».

«Θα μου κάνεις τη χάρη να μην αποπαίρνεις τον Πίτερ; Κάνει κάπως τον φαντασμένο, αλλά κατά βάθος είναι πολύ ευαίσθητος κι ευάλωτος».

«Τώρα που μου το θύμισες, κάποιος τηλεφώνησε όσο έλειπες. Μήπως η γιαγιά; Ποια γιαγιά;»

«Α, η Ρίτα. Προσπάθησε να με βάλει κι εμένα να τη λέω γιαγιά».

«Σχεδόν είχα ξεχάσει ότι υπάρχει».

«Διότι αυτή και η μαμά είναι – στα μαχαίρια ας πούμε». Η Αϊλίν έκανε ότι στραγγαλίζεται με τα δυο της χέρια. «Ξέρεις κάτι γι' αυτό;»

«Ξέρεις εσύ από τότε έχουμε να μιλήσουμε σαν άνθρωποι με τη μαμά; Από τότε που ο Φέργκιουσον Τζέκινς έπαιζε στους Chicago Cubs».

«Ναι, ξέρω. Αλλά το θέμα είναι ότι ο παππούς έβγαλε ένα σκασιμό λεφτά κάποια στιγμή και όταν πέθανε, δεν άφησε τίποτα ούτε στη μαμά ούτε στη θεία Χάιντι λόγω του γάμου του με τη Ρίτα. Τα πήρε όλα η Ρίτα».

«Όχι και την καρδιά της μαμάς, πάντως».

«Μόνο που ο Πίτερ λέει ότι ούτε η Ρίτα πήρε τίποτα. Όλα είναι σε καταπιστευματικό ταμείο».

«Και τι δουλειά έχει ο Πίτερ;»

«Ο Πίτερ ήταν ο διαφημιστής της Ρίτας. Έτσι τον γνώρισα».

Η Αϊλίν πετάχτηκε όρθια και πήγε στη βιβλιοθήκη της. «Η Ρίτα το γύρισε στη New Age μετά τον θάνατο του παππού. Έχει μια πυραμίδα στη στέγη του σπιτιού. Το κρασί της το φυλάει σ' ένα στάβλο, γιατί πιστεύει ότι δεν ωριμάζει κάτω από την πυραμίδα. Να το καινούργιο της βιβλίο». Έδωσε στον Λούις ένα λεπτό, χτυπητό ροζ τόμο. «Τα δίνει και τα τυπώνουν στο Γουόρτσσεστερ και φτάνουν όλα με μια καρabiά μ' εκείνες τις πελώριες μαούνες. Την τελευταία φορά που ήμουν στο σπίτι της, τα είχε όλα στον στάβλο μαζί με το κρασί. Ένα βουνό βιβλία. Γι' αυτό χρειάζεται διαφημιστή, για τα βιβλία και για τις διαλέξεις της. Για πες μου όμως, θέλεις τορτελίνα με κόκκινη σάλτσα ή λινγκουίνι με άσπρη σάλτσα και μύδια;»

«Ό,τι είναι πιο εύκολο».

«Και τα δύο το ίδιο είναι: προμαγειρεμένα».

«Τορτελίνα», απάντησε ο Λούις. Ο τίτλος στο ροζ βιβλίο ήταν *Πριγκίπισσα Ιταρά: Μια μελέτη για την Ατλαντίδα*. Στη σελίδα του τίτλου, η συγγραφέας είχε γράψει: *Στην Αϊλίν, την κονκλίτσα μου, με αγάπη απ' τη γιαγιά της*. Ο Λούις ξεφύλλισε το βιβλίο που ήταν χωρισμένο σε κεφάλαια και υποκεφάλαια και υποκεφάλαια των υποκεφαλαίων με μαύρα τυπογραφικά στοιχεία στους αριθμούς και στους τίτλους των κεφαλαίων:

4.1.8. Επιπτώσεις από την εξαφάνιση της Μεκελείου Αποφύσεως: Μία αναστρέψιμη πτώση από τον Παράδεισο;

Κοίταξε το κείμενο στο οπισθόφυλλο. Στο παρόν ευφάνταστο και εντούτοις εμπειριστατωμένο πόνημα, η δρ Κέρναχαν πραγματεύεται την υπόθεση ότι ο ακρογωνιαίος λίθος της κοινωνίας στην Ατλαντίδα ήταν η καθολική ικανοποίηση της ερωτικής επιθυμίας και θεωρεί ότι η απόφυση, τώρα πια υποτυπώδες όργανο, ήταν στους κατοίκους της Ατλαντίδας τόσο εξωτερική όσο και εξόχως λειτουργική. Με την αναδρομή μέσω υπνώσεως μιας 14χρονης μαθήτριας, της Μαίρης Μ. από το Μπέβεργι της Μασαχουσέτης, η δρ Κέρναχαν αρχίζει μια εντυπωσιακή εξερεύνηση στα βάθη της ψυχής της Ατλαντίδας, στις ιστορικές απαρχές της καταπιεσμέ-

νης σεξουαλικότητας και στη δυνατότητα του σύγχρονου κόσμου να επιστρέψει σε μια χρυσή εποχή...

«Έχει γράψει κι άλλα δύο βιβλία», τον πληροφόρησε η Αϊλίν.
«Είναι διδάκτωρ;»

«Τιμητικά. Ο Μίλτον Φρίντμαν πιστεύει ότι δεν έχει ακούσει πιο μεγάλη χαζομάρα: καλά δε λέω, Μίλτον Φρίντμαν; Έβαλε πολύ το χεράκι του ο Πίτερ – της κανόνισε να βγει στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση μερικές φορές. Ο Πίτερ έχει ένα σωρό διασυνδέσεις κι ας δουλεύει λίγο στον χώρο. Εντάξει, στο τέλος της είπε να βρει κάποιον άλλο. Πρώτα απ’ όλα, η γιαγιά πίνει το καταπέτασμα. Επιπλέον, μιλάει για τον παππού λες και είναι ακόμη ζωντανός και της μιλάει όλη την ώρα. Δεν ξέρεις αν πρέπει να βάλεις τα γέλια ή όχι».

Ο Λούις δεν ανέφερε ότι είχε κλείσει ραντεβού για ένα ποτό μ’ αυτή τη γυναίκα.

«Τέλος πάντων, έτσι γνώρισα τον Πίτερ. Η Ρίτα έχει ένα πολύ ωραίο κτήμα, πιθανόν να μην το θυμάσαι. Είχαμε μείνει εκεί μια βδομάδα, δέκα μέρες, κάτι τέτοιο, όταν ήμαστε παιδιά. Το θυμάσαι;»

Ο Λούις κούνησε το κεφάλι του.

«Ούτε κι εγώ, εδώ που τα λέμε. Η Ρίτα δεν ήταν στο προσηκνίο τότε. Θέλω να πω, ήταν ακόμη η γραμματέας του παππού. Αναρωτιέμαι καμιά φορά τι θα λέγαμε γι’ αυτόν, αν ήταν ζωντανός».

Το υπόλοιπο βράδυ ο Λούις κάθισε σε διάφορες καρέκλες και η Αϊλίν περιφερόταν. Ένα πιάτο φαγητό ήταν κάτι προς το οποίο δεν έδειχνε ιδιαίτερη υπευθυνότητα: έφευγε από το τραπέζι και ξαναγύριζε· το φαγητό ήταν στο έλεός της. Όταν ο Λούις φόρεσε το πανωφόρι του για να φύγει, εκείνη τον χτύπησε απαλά και αμήχανα στον ώμο και ακόμη πιο αμήχανα τον αγκάλιασε. «Να μου προσέχεις, ναι;»

Εκείνος αποτραβήχτηκε. «Τι εννοείς; Τι να προσέχω; Πού νομίζεις ότι πηγαίνω; Μόλις δύομισι χιλιόμετρα από δω πάω».

Κράτησε το χέρι της στον ώμο του, ώσπου ο Λούις στράφηκε προς στην πόρτα. Ύστερα από λίγο, τη στιγμή που άναβε την τηλεόραση για τις ειδήσεις, ακούστηκε ένα χτύπημα στην πόρτα. Ο

Λούις στεκόταν στον διάδρομο με σοβαρό ύφος, συνοφρωμένος. «Μόλις θυμήθηκα κάτι», είπε. «Μόλις θυμήθηκα το μέρος στο Ίψουιτς, του μπαμπά της μαμάς. Πετούσαμε πέτρες στα...»

«Ω!» Το πρόσωπο της Αϊλίν φωτίστηκε. «Στα άλογα».

«Πετούσαμε πέτρες στα άλογα...»

«Για να τα σώσουμε!»

«Ναι, για να μην πεθάνουν. Ώστε το θυμάσαι κι εσύ. Νομίζαμε ότι θα πεθάνουν, αν έμεναν ακίνητα».

«Ναι».

«Αυτό ήταν όλο». Οι στρογγυλοί του ώμοι γύρισαν κι απομακρύνθηκαν. «Τα λέμε».

Στο λύκειο ο Λούις ποτέ δεν ένιωθε τόσο αποξενωμένος, ώστε να χρειαστεί να απολογηθεί για το πόσο του άρεσε το ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο ήταν σαν σακατεμένο κατοικίδιο ζώακι ή σαν καθυστερημένο αδελφάκι, για το οποίο πάντα είχε διαθέσιμο χρόνο και δεν τον πείραζε –ούτε καν το πρόσεχε– αν τον κοροΐδευαν οι άλλοι. Όταν η Αϊλίν τον έβλεπε να βαδίζει εκεί έξω στους μακρινούς ερημότοπους, ήταν γενικώς σε μετάβαση από ή προς ένα κλιματιζόμενο και άδειο κατάστημα ηλεκτρονικών σε κάποιο χορταριασμένο εμπορικό κέντρο, όπου το μοναδικό άλλο κατάστημα σε λειτουργία ήταν κάποιο κινέζικο εστιατόριο στην έσχατη από τις εννέα του ζωές και ίσως ένα ερημωμένο κατάστημα με κατοικίδια ζώακια. Από τον τοίχο με τις συσκευασίες ολοκληρωμένων κυκλωμάτων και υψηλών συχνοτήτων κονέκτορες, βραχυκυκλωτές και πυκνωτές, διάλεγε εξαρτήματα από το πάνω μέρος της λίστας του και άθροιζε τις τιμές με το μυαλό του, υπολογίζοντας τον φόρο πώλησης, και τα έδινε στον μυστακοφόρο μαγαζάτορα που προτιμούσε να πουλάει στερεοφωνικά συστήματα, και τον πλήρωνε με το χαρτζιλίκι που έβγαζε κάνοντας θελήματα για τους γείτονες: καθάρισμα τοίχων, βαψίματα, καθάρισμα της βούρτσας, αγγαρείες σχετικές με τον σκύλο τους και πάει λέγοντας. Ήταν δέκα χρονών όταν απέκτησε την πρώτη του κρυσταλλική δίοδο, δώδεκα όταν κατασκεύασε το πρώτο του ραδιόφωνο βραχέων κυμάτων,

δεκαεσάρων όταν έγινε WC9HDD και δεκαέξι όταν απέκτησε την πρώτη του άδεια γενικής χρήσεως. Το ραδιόφωνο ήταν το κόλπο του, η μανία του. Ένας πιτσιρικάς αντλεί ηδονή εφάμιλλη του σεξ ή εν πάση περιπτώσει το συσχετίζει με σκοτεινές διανοητικές παρόδους, όταν συναρμολογεί μερικά απλά μεταλλικά και κεραμικά αντικείμενα –αντικείμενα που ξέρει ότι είναι απλά, επειδή κατέστρεψε πειραματιζόμενος πολλά από δαύτα μ' ένα κατσαβίδι και μια πένσα– και τα συνδέει με μια μπαταρία και ακούει μακρινές φωνές μες στο υπνοδωμάτιό του. Υπήρχαν σκόρπιοι αντιστάτες στο κλινουσκέπασμά του, αντιστάτες των οποίων τον χρωματικό κώδικα είχε μάθει απέξω ένα χρόνο προτού μάθει για τα σπερματοζωάρια και τα ωάρια, το απόγευμα που έχασε την παρθενιά του. «Αουτς, τι 'ν' αυτό;» (Ένας μεταλλικός αντιστάτης των 220 ωμ με χρυσή ταινία αντοχής). Ο Λούις συνέβαινε επίσης να είναι ένας από τους ελάχιστους ραδιοερασιτέχνες στο ευρύτερο Σικάγο, που ήταν διατεθειμένοι να μιλήσουν ή να κωδικογραφήσουν στα γαλλικά· κι έτσι, όταν οι ηλιακές κηλίδες ήταν βαριές, ξημεροβραδιαζόταν ανταλλάσσοντας θερμοκρασίες και αυτοβιογραφικές πληροφορίες με ραδιοερασιτέχνες σε όλες τις χιονισμένες γωνιές του Κεμπέκ. Κάτι που δεν τον έκανε πάντως ομιλητικό στο μάθημα των γαλλικών, όπου απλώς βαριόταν, μιας και όσα ήξερε να τα κάνει αληθινά καλά, τα κρατούσε για τον εαυτό του.

Μπήκε στο Πανεπιστήμιο Ράις με την προοπτική να γίνει ηλεκτρολόγος-μηχανολόγος και τελικά πήρε πτυχίο στα γαλλικά, ενώ διεύθυνε στο μεταξύ τον ραδιοφωνικό σταθμό της πανεπιστημιούπολης, τον KTRU, για τρία εξάμηνα. Μόλις μία εβδομάδα μετά την αποφοίτησή του, πήγε να δουλέψει σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό που έπαιζε κάντρι & γουέστερν, αναλαμβάνοντας τα σχετικώς ελκυστικά καθήκοντα, τα οποία εγκατέλειψε απότομα, δίχως να δώσει στην Αϊλίν πιο ικανοποιητική απάντηση στην ερώτηση ακριβώς γιατί τα εγκατέλειψε από την επίσης ερώτηση: «Γιατί αφήνει κανείς τη δουλειά του;»

Τα στούντιο του WSNE, του καινούργιου εργοδότη του, βρίσκονταν στο δυτικό προάστιο Γουόλχταμ, σ' ένα κτίριο που δέσποζε στη γωνία των σαράντα εκταρίων που απλώνονταν στη

ανισόπεδη διασταύρωση του Δρόμου 128 («Ζώνη Υψηλής Τεχνολογίας της Αμερικής») και του Μας Πάικ. Εκεί έχρισαν τον Λούις χειριστή κονσόλας, μια μεροκαματιάριχη ιστορία που είχε να κάνει με το να χειρίζεται το μαγνητόφωνο, να βάζει δίσκους στη σειρά και να παίζει τις ειδήσεις από το Associated Press, αλλά αυτό μονάχα από τις έξι έως τις δέκα το πρωί, γιατί ο πρωινός εκφωνητής, ο Νταν Ντρεξέλ, θεωρούνταν τόσο αναντικατάστατος, ώστε είχε τον δικό του ηχολήπτη και τη δουλειά την έκανε ο Λούις. Επίσης, ο Λούις πληροφορήθηκε ότι το υπόλοιπο της εργάσιμης μέρας του, η οποία τελείωνε στις 3 μ.μ., θα κυλούσε με συναρπαστικά καθήκοντα, όπως το να χτυπάει τα νέα για την κυκλοφορία σ' ένα πληκτρολόγιο, να μεταφέρει τα διαφημιστικά μηνύματα από την μπλομπίνα στο καρούλι, να γράφει τις κοινωνικές αγγελίες του σταθμού και να διαβαθμίζει τις απαντήσεις σε διαγωνισμούς με τους οποίους η φθίνουσα μάζα των ακροατών του σταθμού επιζητούσε να κερδίσει διάφορα άνευ αξίας δώρα. Του είπαν ότι θα έπαιρνε τον κατώτερο ομοσπονδιακό μισθό.

Ένας λόγος για τον οποίο υπήρχε ελάχιστος ανταγωνισμός για τη θέση ήταν ότι η πλειοδοσία του WSNE για ανανέωση της άδειας λειτουργίας τον Ιούνιο δεν αναμενόταν να είναι παιχνιδάκι. Οι επιταγές πληρωμής δίνονταν με ακριβείς οδηγίες για το πότε να επιχειρήσουν την εξαργύρωσή τους και πότε όχι. Το ακόρεστο μισθολόγιο είχε εισβάλει στο κεντρικό στούντιο παραγωγής και είχε αφαιρέσει τον ηχητικό εξοπλισμό και τα ηχομονωτικά πάνελ και όσα είχαν κάποια αξία μεταπώλησης, αφήνοντας κουρελιασμένα άδεια ορθογώνια με εκτεθειμένα νοβοπάν στις κονσόλες από φορμάικα και σημάδια από κόλλα στο χρώμα καραμέλας γάλακτος στους τοίχους. Ένας κολεγιακός ραδιοφωνικός σταθμός είχε αγοράσει όλους τους δίσκους του WSNE, εκτός από εκείνους του παιδικού τμήματος (άπαντα τα LP των Care Bear· τα Muppet· τη μουσική από τον Γουίνι τον Αρκούδο του Ντίσνεϊ· τους Flinstones να κάνουν την προπαίδεια) και τις ηχογραφήσεις κωμικών στιγμιότυπων και σκετς. Οι δίσκοι των τελευταίων έλιωναν ταχέως από το πολύ παίξιμο στην πρωινή εκπομπή του WSNE με τα νέα της κυκλοφορίας και το αλατοπί-

περο που διάνθιζε τις ειδήσεις και τα σχόλια με τα «πιο αστεία σκετσάκια όλων των εποχών».

Ένας κάποιος Άλεκ Μπρέσλερ ήταν ο ιδιοκτήτης και διευθυντής του WSNE. Ο Άλεκ ήταν Ρώσος μετανάστης γερμανικής καταγωγής, ο οποίος στα μέσα της δεκαετίας του 1960 υποτίθεται ότι είχε κωπηλατήσει από το Καλίνινγκραντ στη Σουηδία με ένα φουσκωτό. Το μοναδικό επίσημο καθήκον με το οποίο επιφόρτισε τον εαυτό του ήταν να ηχογραφεί το ραδιοφωνικό κύριο μήνυμα της ημέρας, ενώ κατά τα άλλα περιφερόταν στα στούντιο και παρατηρούσε με απέραντη ικανοποίηση ότι ο ηλεκτρισμός κυκλοφορούσε σε όλα τα απαραίτητα κυκλώματα, ότι αυτός ο ραδιοφωνικός σταθμός που του ανήκε λειτουργούσε τω όντι και μετέδιδε τις εκλεκτές του εκπομπές. Ήταν ένας μετρίως στρουμπουλός πεννητάρης με μαλλιά ανατολικού μπλοκ, απαξιωμένα κατά κάποιο τρόπο και αργά στο μεγάλωμά τους, με επιδερμίδα σταχτιά από τη μανία του να καπνίζει απανωτά τσιγάρα, μανία στην οποία αντιστεκόταν μόνο στο μέτρο που πλάκωνε τις παστίλιες νικοτίνης έως εθισμού. Φορούσε λεπτά πουλόβερ και ξεφτισμένα, κολλητά στους μηρούς, υπερβολικά κοντά στους αστραγάλους παντελόνια, που το καθένα τους έμοιαζε τόσο παλιό, λες και το είχε φέρει μαζί του τότε με το θρυλικό φουσκωτό.

Ο Λούις δεν άργησε να διαπιστώσει ότι ένα από τα καθήκοντά του έμελλε να είναι το να αποτελεί το ιδιωτικό ακροατήριο του Άλεκ Μπρέσλερ. «Σου αρέσει να εκφράζεις γνώμες;» τον ρώτησε ο ιδιοκτήτης τη δεύτερη μέρα στη δουλειά, ενώ εκείνος εκτύπωνε βεβαιώσεις για χορηγούς. «Εγώ μόλις διατύπωσα μια γνώμη. Σχολίασα ένα επίκαιρο γεγονός. Μαντεύεις ποιο;»

Το πρόσωπο του Λούις έγινε επιφυλακτικό, έτοιμο να το διασκεδάσει. «Πες μου», απάντησε.

Ο Άλεκ κάθισε στον αέρα και ψαχούλεψε προς τα πίσω να βρει μια καρτέλα να την τραβήξει. «Αυτή η φοβερή συντριβή του αεροπλάνου το σαββατοκύριακο. Δε θυμάμαι σε ποια μεσοδυτική πολιτεία ήταν, αρχίζει από “I”. Διακόσιοι δέκα εννέα νεκροί, δεν επέζησε ψυχή. Απόλυτη δι-ά-λυ-ση της ατράκτου. Αμφισβήτησα επικριτικά κατά πόσο άξιζε να γίνει είδηση το γεγονός. Με όλο

μου τον σεβασμό προς τις οικογένειες των νεκρών, ήταν ανάγκη να το δούμε όλο αυτό στην τηλεόραση; Το είδαμε τον περασμένο μήνα, γιατί να το ξαναδούμε; Αν θέλουν να βλέπουν συντρίβες, γιατί δε βλέπουν πυραύλους του Πολεμικού Ναυτικού και αεροσκάφη της Πολεμικής Αεροπορίας που συντρίβονται όποτε τα δοκιμάζουμε σε ασκήσεις; Αν θέλουν να βλέπουν θανάτους, ας πάρουμε τις κάμερες να πάμε στα νοσοκομεία, καλά δε λέω; Δείτε λοιπόν πόσοι πεθαίνουν, ορίστε. Τους είπα τι μπορούμε να βλέπουμε αντί για τις ειδήσεις στο δίκτυο, που θα πρέπει να τιςμποϊκοτάρουμε. Παίζει το M*A*S*H την ίδια ώρα και επίσης το Cheers και το Family Ties και το Matt Houston. Και καλύτερα διαφημιστικά, συν τοις άλλοις. Αυτά τα βλέπουμε. Ή ας διαβάσουμε κάνα βιβλίο, αν και δεν το τόνισα αυτό. Λέω να διαβάζουμε πάντα ένα βιβλίο περισσότερο».

«Δεν είναι κάτι σαν χαμένη υπόθεση;»

Ο Άλεκ πίεσε τα μπράτσα της καρτέκλας του και γλίστρησε τον πισινό του πιο πίσω, ώστε να γείρει πιο αποτελεσματικά προς τα εμπρός και να αξιώσει ακόμη και το όποιο απειροελάχιστο κομμάτι της προσοχής του Λούις που δεν είχε αξιώσει ήδη. «Αυτό τον σταθμό τον αγόρασα πριν από οχτώ χρόνια», συνέχισε. «Είχε πραγματικά πολύ δυνατή κάλυψη των τοπικών ειδήσεων, δημοφιλή μουσική και παιχνίδια γνώσεων. Επί οχτώ χρόνια βάζω τα δυνατά μου για να αφαιρέσω την πολιτική από τον WSNE. Αυτό είναι το δικό μου “Αμερικανικό Όνειρο” – ένα ραδιόφωνο όπου οι άνθρωποι θα μπορούν να μιλάνε όλη μέρα (χωρίς μουσική – όχι ζαβολιές!) και ούτε ΛΕΞΗ για πολιτικά. Αυτό είναι το δικό μου Αμερικανικό Όνειρο. Ραδιόφωνο που να μιλάμε όλη μέρα χωρίς καμία ιδεολογία. Ας μιλήσουμε για την τέχνη, για τη φιλοσοφία, για το χιούμορ, για τη ζωή. Ας μιλήσουμε για το τι σημαίνει να είσαι ανθρώπινο ον. Και όσο πιο πολύ πλησιάζω στον σκοπό μου –πέρασέ το κι αυτό στα διαγράμματά σου, Λούις– όσο πιο πολύ πλησιάζω στον σκοπό μου, τόσο πιο λίγοι με ακούν! Τώρα έχουμε μία ώρα τρέχοντα γεγονότα το πρωί, και κάθονται όλοι κι ακούν εκείνη την ώρα που λέει μονάχα ειδήσεις. Όλοι ξέρουμε ότι ο Τζακ Μπένι έχει μεγαλύτερη πλάκα απ’ ό,τι οι συνομι-

λίες στη Γενεύη για τα όπλα. Αλλά έτσι και δεν παίζεις τη Γενεύη, θα σταματήσουν ν' ακούν και τον Τζακ Μπένι. Έτσι είναι οι άνθρωποι. Το ξέρω. Το έχω απεικονίσει σ' ένα διάγραμμα».

Επιστράτευσε τα δάχτυλά του και τράβηξε ένα τσιγάρο από το πακέτο Benson & Hedges. «Ποια είναι η δεσποινίς;» ρώτησε γέροντας το κεφάλι του προς μια φωτογραφία σ' ένα μισάνοιχτο συρτάρι. Η νεαρή γυναίκα στη φωτογραφία είχε μαύρους κύκλους κάτω από τα μάτια και ξυρισμένο κεφάλι.

«Κάποια που ήξερα στο Χιούστον», αποκρίθηκε ο Λούις.

Ο Άλεκ έσκυψε και μετά έσκυψε πάλι, σαν να έλεγε: Πολύ ωραία. Έσκυψε άλλη μία φορά, πολύ καταφατικά, κι έφυγε από το γραφείο χωρίς άλλη λέξη.

Την Παρασκευή μετά τη δουλειά, ο Λούις πήρε το εξαιετές Cinic του, κατηφόρισε τον Μας Πάικ, μπήκε στη Βοστώνη και πάρακαρε στο πάνω επίπεδο ενός πάρκινγκ που είχε τις διαστάσεις και τα χαρακτηριστικά αεροπλανοφόρου. Ένας αέρας από τα ανατολικά προσέδωσε ένα είδος απεγνωσμένης οριστικότητας στη διαδικασία της αποχώρησής του από το αμάξι, που περιελάμβανε να κοιταχτεί εμπειριστατωμένα στον καθρέφτη του οδηγού, να χτυπήσει με την παλάμη τα κλειδιά στην τσέπη του παντελονιού του, να σηκώσει το χερούλι της κλειδωμένης πόρτας του οδηγού, να βαδίσει γύρω από το αμάξι και να ελέγξει την πόρτα του συνοδηγού, να χτυπήσει και πάλι τα κλειδιά στην τσέπη και να ρίξει στο όχημα μια τελευταία, σκληρή, ανήσυχη ματιά. Είχε ραντεβού με τη Ρίτα Κέρναχαν στο Ριτζ-Κάρλτον σε δύο ώρες.

Ένα προελαύνον μέτωπο ζέστης είχε αρχίσει να προκαλεί θρόμβους στο καθαρό γαλάζιο του ουρανού. Στο Νορθ Εντ, μια λεπτή μπότα από νέον που λεγόταν ΙΤΑΛΙΑ κλοτσούσε μια τερατώδη κροκάλα από νέον που λεγόταν ΣΙΚΕΛΙΑ. Ήταν αδύνατον να αποφύγεις τη λέξη ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ. Οι Ιταλοί που έμεναν εκεί –γριές γυναίκες που χασομερούσαν στα πεζοδρόμια σαν έντομα τα οποία κοντουστέκονταν παράλογα, με τα κλαρωτά φορέματά τους να χάσκουν στον λαιμό· νεαροί ιδιοκτήτες αυτοκινήτων με κόμμωση που θύμιζε γούνα ζιμπελίνας– έμοιαζαν να ωθούνται από έναν άνεμο που οι τουριστές και οι λεφτάδες ει-

σβολείς δεν μπορούσαν να νιώσουν, έναν κοινωνιολογικό άνεμο κατάφορτο με την υγρή και ψυχρή σκόνη της ανανέωσης, τόσο ψυχρή όσο και το ενδιαφέρον της κοινωνίας για τις βαριές κόκκινες σάλτσες με ρίγανη και για τον Φρανκ Σινάτρα, τόσο έντονη όσο η πείνα της Βοσπόνης για ακίνητα σε βολικές γειτονιές λευκών. ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ. ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ. Οι τουρίστες από τα Μεσοδυτικά πήγαιναν μαζικά προς τον λόφο. Ένα ζευγάρι νεαροί Ιάπωνες προσπέρασαν ταχύτατα τον Λούις, έχοντας στα δάχτυλά τους πράσινους οδηγούς Μισλέν, καθώς σίμωνε στην Παλιά Εκκλησία του Βορρά, που το στριμωγμένο σκηνικό της πάραυτα και αθόρυβα εξάλειψε την περισσότερη δασωμένη εικόνα που είχε σχηματίσει στο μυαλό του προτού τη δει. Περιτριγύρισε ένα παλιό κοιμητήριο, φέροντας το Χιούστον στον νου του, όπου ήδη είχε φτάσει το καλοκαίρι, όπου οι δρόμοι του κέντρου της πόλης μύριζαν βαλτωμένα κυπαρίσσια και οι σφριγηλές βελανιδιές άπλωναν πράσινα φύλλα, ενώ αναθυμήθηκε μια συζήτηση από κάποια νωτερή νύχτα εκεί – *Θα έχεις τύχη την επόμενη φορά. Τ' ορκίζομαι, θα έχεις καλή τύχη.* Στα κτίρια αντικριστά στο κοιμητήριο είδε άσπρους εσωτερικούς χώρους, είδε εξοπλισμούς ψυχαγωγίας κραυγαλέους σαν τεχνολογία Μ.Ε.Θ., μεγάλα παιχνίδια σε βασικά χρώματα στη μέση γυμνών δωματίων.

Στην Κομέρσιαλ Στριτ υπήρχαν χιλιάδες παράθυρα, ζοφερά και τετράγωνα αστόλιστα παράθυρα που έφταναν τόσο ψηλά όσο θα έκανε τον κόπο να φτάσει το βλέμμα. Αχνοπράσινα, αδιαφανή, ακίνητα και απαγορευτικά. Δεν υπήρχαν στο έδαφος σκουπίδια για να τα διασαλεύσει ο άνεμος, τίποτα για να σταθεί το μάτι, εξόν από καινούργιους τούβλινους τοίχους, καινούργιο τιμεντένιο οδόστρωμα, καινούργια παράθυρα. Ήταν λες και η μοναδική συγκολλητική ουσία που εμπόδιζε αυτούς τους τοίχους κι αυτούς του δρόμους να καταρρεύσουν, η μοναδική δύναμη που συντηρούσε ετούτες τις καθαρές και αδιαπέραστες και ανέμπνευστες επιφάνειες ήταν τα συμβόλαια και τα ενοίκια.

Στο Φάνεϊλ Χολ, λιμάνι νοήματος και σκοπού για κουρασμένους περιηγητές, φυσούσε μια τσίκνα: από χάμπουργκερ και τηγανητά οστρακόδεσμα και φρέσκα κρουασάν και καυτές πίτσες,

σοκολατένια γλυκίσματα και τηγανητές πατάτες και ζεστή καβουρόψιχα γαρνιρισμένη με λιωμένο τυρί, φασόλια φούρνου και γεμιστές πιπεριές και πίτες και τραγανιστά τηγανητά ανατολίτικα νάγκετ με σάλτσα ταμάρι. Ο Λούις μπήκε ευέλικτα σε μια στοά και βγήκε έχοντας οικειοποιηθεί μια χαρτοπετσέτα για να φουσήξει τη μύτη του. Το βάδισμα και ο δροσερός αέρας τον είχαν ελαφρώς ναρκώσει, σε σημείο ώστε ολόκληρη η πόλη που σκοτεινίαζε να μη μοιάζει παρά μονάχα με σκληρή προβολή της μοναξιάς ενός μεμονωμένου ανθρώπου, μια μοναξιά τόσο βαθιά, ώστε κατασίγαζε ήχους –αναφωνήσεις γραμματέων, κινητήρες καμιονιών, ακόμη και τα μεγάλα καταπονημένα ηχεία έξω από τα καταστήματα ηλεκτρικών συσκευών– ώσπου δεν τα άκουγε σχεδόν καθόλου.

Στην Τρέμοντ Στριτ, υπό το βλέμμα παραθύρων τώρα αρκετά διάφανων ώστε να αποκαλύπτουν αραιοκατοικημένα δωμάτια, γεμάτα από την τεχνολογία και τα έπιπλα του πλούτου, βρέθηκε αντιμέτωπος μ' ένα συμπαγή χείμαρρο διαδηλωτών κατά των αμβλώσεων. Ξεχειλίζαν από το κράσπεδο στον δρόμο, καθώς βάδιζαν προς το Κυβερνείο. Οι πάντες έμοιαζαν στα πρόθυρα θυμωμένων δακρύων. Οι γυναίκες, που ήταν ντυμένες σαν αεροσυνδοί και γυμνάστριες, κρατούσαν άκαμπτα και κάθετα τα πλακάτ τους, θαρρείς για να επιτιμήσουν την ελαφρότητα με την οποία κρατούσαν τα πλακάτ άλλα είδη διαδηλωτών σε άλλα είδη διαδηλώσεων. Οι ελάχιστοι άνδρες στο πλήθος έσερναν τα πόδια τους με άδεια χέρια και άδεια βλέμματα, με τα μαλλιά τους αποπροσανατολισμένα από τον άνεμο. Από το πώς άνδρες και γυναίκες ήταν συσπειρωμένοι, αποφεύγοντας σκυθρωπά τους άλλους πεζούς, φαινόταν ξεκάθαρα ότι είχαν έρθει στο Μπόστον Κόμον προσδοκώντας άμεση λήψη μέτρων κατά των αμβλώσεων, το σύγχρονο ισοδύναμο των πεινασμένων λιονταριών και ενός βαριεστημένου πλήθους από ειδωλολάτρες θεατές. Παρουσίαζε ενδιαφέρον λοιπόν ότι αυτή η κοιλάδα των σκιών ήταν γεμάτη με εστιατόρια, ξενοδοχεία πολυτελείας, καταστήματα με είδη ταξιδιού, κρύα παράθυρα.

Ο Λούις εμφανίστηκε από την ουρά της διαδήλωσης, με τη

γραβάτα του. Την έδεσε ενόσω απέφευγε τα πανό με το σύνθημα ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΗ ΣΦΑΓΗ.

Του πήρε πάνω από μία ώρα σ' ένα καταχτυπημένο τραπέζι στο ημίφως του μπαρ του Ριτζ, ώσπου να συνειδητοποιήσει ότι η Ρίτα Κέρναχαν τον είχε στήσει. Το τζιν με τόνικ που είχε παραγγείλει μετέτρεψε αυτομάτως το πρόσωπό του σ' ένα κόκκινο του σηματοδότη και η συζήτηση που δεν έπαυε να αναδύεται στην επιφάνεια της θάλασσας των αμιλλώμενων φωνών είχε να κάνει με ευνούχους. Δεν άργησε να διαπιστώσει ότι η λέξη ήταν UNIX, αλλά εξακολουθούσε να ακούει ευνούχος, το σπουδαίο με τους ευνούχους, ως προς το τι μπορείς να καταφέρεις με τους ευνούχους, εγώ απεχθανόμουν τους ευνούχους, αντιστεκόμουν στους ευνούχους, οι ευνούχοι αναπτύσσονται μονοπωλιακά. «Ανακατεύομαι», μουρμούριζε δυνατά κάθε τόσο. «Ανακατεύομαι». Στο τέλος πλήρωσε, διέσχισε την αίθουσα και βγήκε για να βρει ένα τηλέφωνο. Αναγκάστηκε να παρακάμψει με ελιγμούς ένα τρίο επιχειρηματιών που ενδεχομένως είχαν πανομοιότυπα τριδύμα. Τα στόματά τους κινούνταν λες και ήταν λαστιχένιες κούκλες.

Το ένιωσες;

Δεν ήταν δυνατόν, εδώ.

Λες ότι είμαι ψεύτης δηλαδή;

Είχε πάει 7:10. Ο Λούις ζήτησε τη συμβολή της υπηρεσίας καταλόγου και στην ερώτηση για ποια πόλη, απάντησε: Ίπσουιτς. Η συσκευή που χρησιμοποιούσε ήταν ποτισμένη με μια κολόνια στην οποία θα μπορούσε να είναι αλλεργικός, τόσο καταλυτική ήταν η επίδρασή της στις ρινικές μεμβράνες του. Κάλεσε τον αριθμό της Ρίτας Κέρναχαν, άφησε να χτυπήσει οχτώ φορές και ήταν έτοιμος να κλείσει, όταν το σήκωσε ένας άνδρας και είτε με ξεψυχισμένη, χαμηλή, θεσμική φωνή: «Αστυνόμος Ντομπς».

Ο Λούις ζήτησε να μιλήσει στην κυρία Κέρναχαν.

Ευνούχοι, κολόνια, έμβρυο. Ντομπς. «Ποιος τη ζητεί;»

«Ο εγγονός της».

Από την άλλη άκρη της γραμμής ακούστηκε η παλάμη που σκέπαζε το μικρόφωνο του τηλεφώνου και μια φωνή στο βάθος, μετά η σιωπή. Στο τέλος μίλησε ένας άλλος άνδρας, κάποιος αρ-

χιφύλακας Έικινς. «Θα χρειαστεί να μας δώσετε κάποιες πληροφορίες», είπε. «Όπως ίσως ξέρετε, έγινε σεισμός εδώ. Και δε γίνεται δυστυχώς να μιλήσετε με την κυρία Κέρναχαν, διότι η κυρία Κέρναχαν είναι νεκρή εδώ και μερικές ώρες».

Εκείνη τη στιγμή η τεχνητή τηλεφωνήτρια άρχισε να επιμένει για μερικά κέρματα ακόμη και ο Λούις ψαχούλεψε για να τα βρει και να τα βάλει στη σχισμή.

2

Όπως και η Ρώμη, το Σόμερβιλ είναι χτισμένο σε επτά λόφους. Το διαμέρισμα που είχε βρει ως συγκάτοικος ο Λούις βρισκόταν στο Κλάρεντον Χιλ, τον πιο δυτικό από τους επτά και εξ ορισμού τον πιο πράσινο. Σε άλλα μέρη της πόλης, τα δέντρα έτειναν να κρύβονται πίσω από τα σπίτια ή περιοριζόνταν σε τετράγωνα τρύπες στα πεζοδρόμια, όπου τα παιδιά έκοβαν τα κλαριά τους.

Στα παλαιότερα χρόνια του αιώνα, το Σόμερβιλ είχε υπάρξει η πιο πυκνοκατοικημένη πόλη στη χώρα, ένα δημογραφικό κατόρθωμα, που το κατάφεραν με το να στενέψουν τους δρόμους και να ξεφορτωθούν τα δέντρα και τις πελούζες. Σανιδένια τρίπατα προσαρμόστηκαν στην τοπογραφία. Είχαν πολυγωνικά κουφώματα και ετοιμόρροπες βεράντες, στοιβαγμένες η μία πάνω στην άλλη, ενώ ήταν βαμμένα με χρωματικούς συνδυασμούς όπως μπλε με κίτρινο, άσπρο με πράσινο, καφέ με καφέ.

Οι δρόμοι του Σόμερβιλ είχαν σταθερές γραμμές από αυτοκίνητα που έμοιαζαν λιγότερο με αυτοκίνητα και περισσότερο με παπούτσια δίχως το ταίρι τους. Σέρνονταν να πάνε στη δουλειά κάθε πρωί και πηγαινοέρχονταν αργά στο οδόστρωμα υπό την πίεση του ανά δεκαπενθήμερο καθαρίσματος των δρόμων. Ακόμη και στις αρχές της δεκαετίας του 1980, με το Οικονομικό

Θαύμα της Μασαχουσέτης, καθώς εκατομμύρια δολάρια κυλούσαν από το Πεντάγωνο προς παλιές εργατικές πόλεις της Κοινοπολιτείας, το Σόμερβιλ συνέχισε να στεγάζει κυρίως τα κατώτερα μέλη της υποδηματικής ιεραρχίας. Έβλεπες λεκιασμένα από αλάτι Hush Puppies και ξώφτερνα σκαρπίνια δύο τόνων, με αποτυχημένα χρώματα, παρκαρισμένα κοντά σε πόρτες της ιρλανδικής και ιταλικής μεσαίας τάξης· πολυφορεμένα Adidas στα ιδιωτικά δρομάκια ανύπαντρων γυναικών· μαύρα άρβυλα και περίεργες μπότες από τον Στρατό της Σωτηρίας κοντά στα μέρη εκείνων που θεωρούσαν διεστραμμένα σικ την πόλη· ελβιέλες χωρίς κορδόνια στις γειτονιές της φθίνουσας αντικουλτούρας· φαρδιά άνετα υποδήματα με μαλακό πτυχωτό πάνω μέρος και ενισχυμένες σόλες με αφρολέξ χαρακτήριζαν τα σπίτια των κτηματομεσιτών και των συνταξιούχων· ξεχαρβαλωμένα φοιτητικά Wallabees κάτω από το γείσο ξεχαρβαλωμένων φοιτητικών κατοικιών· μερικά μοκασίνια Gucci στον χώρο στάθμευσης του δημαρχείου· και απαστράπτοντα μποτίνια και ανάλαφρες μπαλαρίνες και αθλητικά σε στίλ Φλας Γκόρντον στα δρομάκια γονέων που εξακολουθούσαν να έχουν δεκαοχτάχρονα ή και εικοσάχρονα μες στο σπίτι.

Προς το τέλος της δεκαετίας του ογδόντα, λίγο πριν επιβραδυνθούν οι εξοπλισμοί και αρχίσουν να παραπαίουν οι τράπεζες και το Θαύμα αποδειχθεί όχι και τόσο Θαύμα όσο ειρωνεία και απάτη, μια νέα γενιά αυτοκινήτων εισέβαλε στο Σόμερβιλ. Αυτή η νέα γενιά έμοιαζε με εισβολέα. Όπως το Reebok και οι μιμητές του είχαν τελικά καταφέρει να κάνουν το αληθινό δέρμα να μοιάζει εντελώς τεχνητό, έτσι και το Ντιτρόιτ και οι ξένοι όμοιοί του είχαν καταφέρει να κάνουν το αληθινό μέταλλο και το αληθινό γυαλί να μοιάζουν εντελώς αδιαφοροποίητα από το πλαστικό. Πάντως, το ενδιαφέρον σχετικά μ' αυτή την καινούργια γενιά ήταν το καινοφανές της. Σε μια πόλη όπου επί δεκαετίες, όταν έφτανε ένα καινούργιο αμάξι στην πόλη, η τιμή του ήταν συχνά γραμμική με κίτρινο κραγιόνι στο παρμπρίζ, άρχιζες ξαφνικά να βλέπεις τα υπολείμματα από αυτοκόλλητα στο πίσω αριστερό παράθυρο. Καθώς δεν ήταν διόλου ανόητοι, οι ιδιο-

κτίτες των σπιτιών άρχισαν να διπλασιάζουν το ενοίκιο ανάμεσα σε δύο μισθώσεις· και το Σόμερβιλ, πολύ κοντά στη Βοστώνη και στο Κέμπριτζ, για να παραμείνει παντοτινά παράδεισος του ενοικιαστή, εξελέχθηκε.

Ο Λούις είχε ένα δωμάτιο σε κάποιο διαμέρισμα με δύο υπνοδωμάτια στην Μπέλκναπ Στριτ, που το είχε μισθώσει ένας φοιτητής ψυχολογίας στο Ταφτς. Ο φοιτητής, το όνομα του οποίου ήταν Τόμπι, είχε δώσει στον Λούις την υπόσχεση: «Δεν μπλέκουμε ο ένας στα πόδια του άλλου». Η πόρτα του δωματίου του Τόμπι ήταν ανοιχτή όταν ο Λούις επέστρεφε στο σπίτι απ' τη δουλειά, παρέμενε ανοιχτή όταν πήγαινε για ύπνο και ήταν κλειστή όταν έφευγε μες στη σκοτεινιά πριν από το χάραμα. Τα ράφια στο ψυγείο του Τόμπι ήταν χωρισμένα στα δύο, με κάθετα συρόμενα φύλλα από πευκόξυλο. Τα χαλάκι του μπάνιου ήταν επίσης από πευκόξυλο, ό,τι πρέπει για τους μύκητες και τα φουσκάλιασμένα δάχτυλα των ποδιών. Στο καθιστικό υπήρχαν δύο πολυθρόνες με μεγάλες σανίδες κι ένας καναπές, όλα καπιτοναρισμένα με μπεζ ύφασμα, συν ένα μπεζ σύνθετο στον τοίχο που ήταν άδειο, αν εξαιρέσουμε κάτι τηλεφωνικούς καταλόγους, ένα Scrabble, ένα γυαλιστερό μπεζ βαζάκι καμωμένο από ΓΝΗΣΙΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑΚΗ ΣΤΑΧΤΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ σε πλαστική κρεμαστή βάση και αποδείξεις για το σύνθετο και για τα έπιπλα, συνολικού ποσού 1.758,88 δολαρίων.

Ο Λούις έμενε σταθερά στο δωμάτιό του. Το ζευγάρι των τριαντάρηδων στο διαμέρισμα απέναντι απ' το παράθυρό του είχε πιάνο και συχνά τραγουδούσαν αρπέτζο ενόσω αυτός έτρωγε το βραδινό του, αποτελούμενο από σάντουιτς, καρότα, μήλα, μπισκότα και γάλα. Αργότερα τα αρπέτζο σταματούσαν κι αυτός διάβαζε την *Globe* και το *Atlantic*, από την πρώτη έως την τελευταία σελίδα, χωρίς να παραλείπει το παραμικρό. Ή καθόταν σταυροπόδι απέναντι από την τηλεόρασή του και συνοφρυωνόταν βλέποντας εξίσου προσηλωμένος μπείζμπολ –ακόμη και τις διαφημίσεις– σαν να έβλεπε ειδήσεις από τον πόλεμο. Ή στεκόταν όρθιος μες στο έντονο φως από τη λάμπα στο ταβάνι και μελετούσε τους μπεζ τοίχους και την επένδυση στο ταβάνι και

το ξύλινο πάτωμα του δωματίου του από κάθε δυνατή γωνία. Ή έκανε τα ίδια στο δωμάτιο του Τόμπι.

Την Παρασκευή το απόγευμα, αφού ξεμπέρδεψαν μαζί του οι αστυνομικοί του Ίψσουιτς στο τηλέφωνο και γύρισε με το αμάξι στο Σόμερβιλ, τηλεφώνησε στην Αϊλίν. «Δε διανοείσαι τι είδα στις ειδήσεις», είπε η Αϊλίν. Αυτό που είχε δει σε ζωντανή σύνδεση με μία μίνι κάμερα ήταν το ασθενοφόρο που μετέφερε το πτώμα της εξ αγχιστείας γιαγιάς τους. Η Αϊλίν είπε ότι μάλλον ένιωσε τον σεισμό, χωρίς να δώσει σημασία, την ώρα που μελετούσε. Είχε υποθέσει ότι περνούσαν καμιόνια. Είπε ότι ήταν ο δεύτερος μικρός σεισμός που είχε νιώσει στη Βοστώνη μέσα σε δύο χρόνια.

Ο Λούις είπε ότι δεν τον ένιωσε.

Οι Αϊλίν ανέφερε ότι οι γονείς τους θα έφταναν αεροπορικά στην πόλη την Κυριακή λόγω του θανάτου της Ρίτας και θα έμεναν σε ξενοδοχείο.

Ο Λούις ρώτησε: «Ξοδεύουν χρήματα σε ξενοδοχεία;»

Το πρωί πήγε στο γωνιακό ντράγκστορ κι αγόρασε εφημερίδες. Έβρεχε όλη νύχτα και τα σύννεφα έμοιαζαν να μην έχουν αδειάσει όλα, εντούτοις είχε λαμπρύνει ο ουρανός για λίγο και το φθορίζον φως μέσα στο ντράγκστορ είχε το ίδιο χρώμα και την ίδια ένταση με το φως έξω. Η σαββατιάτικη *Herald* έγραφε στο πρωτοσέλιδό της:

ΣΕΙΣΜΟΣ!

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ
ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΙΠΣΟΥΙΤΣ

Θύμα γκουρού της New Age

Ο σεισμός είχε επίσης γίνει πρωτοσέλιδο στην *Globe* (ΣΕΙΣΜΙΚΕΣ ΔΟΝΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΪΠ ΑΝ· ΕΝΑΣ ΝΕΚΡΟΣ), που ο Λούις άρχισε να διαβάζει επιστρέφοντας στο σπίτι. Όπως ήταν απορ-

ροφημένος, δεν πρόσεξε έναν ψηλό ηλικιωμένο άνδρα με χοντρή πλεχτή ζακέτα και χαχόλικες γαλότσες που έτριβε την τετραθήρη αμερικανικής κατασκευής μπότα του με μια πετσέτα για τα χέρια. «Διαβάζεις την εφημερίδα, ε;»

Ο Λούις δεν το αρνήθηκε.

«Τζον», είπε αλληθωρίζοντας ο ηλικιωμένος άνδρας. «Τζον Μάλινς. Ξέρω ότι μένεις εδώ δίπλα, σε είδα όταν μετακόμιζες. Εγώ μένω στο πρώτο πάτωμα εδώ ακριβώς, πάνε είκοσι τρία χρόνια από τότε που ήρθα να μείνω εδώ. Στο Σόμερβιλ γεννήθηκα. Τζον με λένε. Τζον Μάλινς».

«Λούις Χόλαντ».

«Λούις; Λου; Σε πειράζει να σε λέω Λου; Διαβάζεις για τον σεισμό, ε;» Ξαφνικά, ο ηλικιωμένος, λες και είχε δαγκώσει λεμόνι ή σάπιο αβγό, έκανε μια διαολεμένη γκριμάτσα. «*Τρομερό* αυτό με την ηλικιωμένη κυρία. *Τρομερό*. Το ένιωσα, ξέρεις. Ήμουν στο φαγάδικο, ξέρεις, στη γωνία εδώ πέρα, καλό μαγαζί είναι, αλλά αυτό που ήθελα να, ε, αυτό που ήθελα... αυτό, ναι, αυτό που ήθελα να πω είναι ότι τον κατάλαβα, ναι, τον κατάλαβα τον σεισμό. Στην αρχή νόμιζα ότι ήμουν εγώ, ξέρεις, ότι ήταν τα νεύρα μου απλώς. Αλλά μετά έβλεπα τις ειδήσεις και άκου να δεις, σεισμός ήταν. Σεισμός. Σεισμική δόνηση, είπαν. Δόξα τω Θεώ που δεν ήταν τίποτα χειρότερο. Δόξα τω Θεώ. Φοιτητής είσαι, παλικάρι;»

«Όχι», απάντησε αργά ο Λούις. «Δουλεύω στο ραδιόφωνο. Σ' ένα ραδιοφωνικό σταθμό».

«Πολλοί φοιτητές μένουν εδώ γύρω. Κυρίως του Ταφ. Είναι πιο πάνω στον δρόμο. Δεν είναι κακά παιδιά. Τι λες κι εσύ; Σ' αρέσει η γειτονιά; Σ' αρέσει το Σόμερβιλ; Θα σ' αρέσει, λέω εγώ. Σ' το είπα ότι τον κατάλαβα τον σεισμό;»

Ο Τζον Μάλινς χτύπησε το κούτελό του με την παλάμη του. «Και βέβαια σ' το είπα. Και βέβαια σ' το είπα». Η συζήτηση άρχισε να τον βαρραίνει φαίνεται. «Καλά να 'μαστε, Λου». Ζούληξε τον ώμο του Λούις και αργοβάδισε βαριά προς το αμάξι του.

Καθώς ο Λούις μπήκε, άκουσε ν' αρχίζουν τα αρπέντζο της σοπράνο γειτόνισσάς του, με τα βασικά να παίζουν στο πιάνο σε

μία ανιούσα χρωματική κλίμακα. Κάθισε στο γυμνό πάτωμα του δωματίου του και άνοιξε τις εφημερίδες. «Που να πάρει», άκουσε καθαρά τον Τζον Μάλινς να λέει σ' έναν άλλο γείτονα. «Και είπαν ότι δε θα βρέξει πια».

Ούτε η *Globe* ούτε η *Herald* μπορούσαν να κρύψουν τη χαρά τους για το γεγονός ότι υπήρχε νεκρός –η Ρίτα Κέρναχαν– που δικαιολογούσε μεγάλους τίτλους στα πρωτοσέλιδα για μια μικρή τοπική σεισμική δόνηση. Η δόνηση, μεγέθους 4,7 και με επίκεντρο στα νοτιοανατολικά του Ίπσουιτς, είχε σημειωθεί στις 4:48 μ.μ. και διήρκεσε λιγότερο από δέκα δευτερόλεπτα. Οι υλικές ζημιές ήταν τόσο αμελητέες, ώστε η φωτογραφία ενός άνδρα στο Ίπσουιτς που έδειχνε με το δάχτυλο μια ρωγμή στην κουζίνα του δημοσιεύτηκε δεόντως μεγεθυσμένη σε αμφότερες τις εφημερίδες. Καθώς ήταν η πιο ποιοτική από τις δύο, η *Globe* είχε επίσης έκτακτα άρθρα για την ιστορία των σεισμών στη Βοστόνη, την ιστορία των σεισμών εν γένει και την ιστορία της Βοστόνης, συμπεριλαμβανομένου και ενός ειδικού διαγράμματος και χρονολογίου που αποκάλυπτε (ανάμεσα σε άλλα) ότι οι τελευταίοι δύο αξιωμακρόνιοι σεισμοί που ταρακούνησαν την πόλη είχαν συμπέσει με το τέλος της δεύτερης θητείας (1944) ως γερουσιαστή των Ηνωμένων Πολιτειών του Χένρι Κάμποτ Λοτζ του Νεότερου και με το τέλος της τρίτης (1953).

Ένα άλλο άρθρο στη σελίδα 16 περιείχε τα νεότερα κατορθώματα ενός προτεστάντη πάστορα ονόματι Φίλιπ Στάιτς, ο οποίος σύμφωνα με την *Globe* προ έξι μηνών είχε μεταφέρει την εκκλησία του, την Εκκλησία της Δράσεως εν Χριστώ, από το Φαγιέτβιλ, Βόρεια Καρολίνα, στη Βοστόνη, με τη δεδηλωμένη πρόθεση να «εξαλείψει την άμβλωση στην Κοινοπολιτεία της Μασαχουσέτης». Οι οπαδοί του Στάιτς εναντιώνονταν στη δολοφονία των εμβρύων με το να πηγαίνουν και να στέκονται στις πόρτες των κλινικών. Την Παρασκευή το απόγευμα συνειδητοποιημένοι άνθρωποι από τριάντα μία πολιτείες και εδάφη είχαν διαδηλώσει στην τρίτη από μία σειρά πορειών διαμαρτυρίας στο κέντρο της Βοστόνης· σε μια επακόλουθη τηλεοπτική συνέντευξη, ο Στάιτς είπε ότι ο σεισμός λίγο έλειψε να χτυπήσει το «επίκεντρο της σφα-

γής», εννοώντας το Κυβερνείο της Μασαχουσέτης. Ο Θεός (άφησε να εννοηθεί) ήταν θυμωμένος με την Κοινοπολιτεία. Όπως και η Εκκλησία της Δράσεως εν Χριστώ, έτσι κι Αυτός δε θα ησυχάζε έως ότου να σταματήσει πια η σφαγή των αγέννητων. «Θα με βρείτε παντού», είπε ο Στάιτς.

«Ήμουν στο φαγάδικο», είπε ο Τζον Μάλινς πάνω από τη βροχή και τα αρπέτζο. «Νόμιζα ότι ήταν τα γέρικα νεύρα μου».

Το θύμα ήταν συγγραφέας

Η Ρίτα Νταμιάνο Κέρναχαν, της οποίας ο θάνατος ήταν ο μοναδικός που διαπιστώθηκε κατά τον χθεσινό σεισμό στο Ίπσουιτς, ήταν διάσημη ομιλήτρια στους κύκλους της New Age στην περιοχή μας και συγγραφέας τριών βιβλίων με εμπνευσμένα θέματα. Ήταν 68 ετών.

Η Κέρναχαν είχε γίνει μάλλον περισσότερο γνωστή για τη μάχη ανάμεσα σε αυτήν και την πόλη του Ίπσουιτς, που χρονολογείται από το 1986, σχετικά με το κτίσμα σε σχήμα πυραμίδας που ήγειρε στη στέγη του σπιτιού της, μιας αγροικίας κτισμένης στα όρια της πόλης του Ίπσουιτς, το 1765, η οποία επεκτάθηκε το 1823 υπό τις οδηγίες του Τζορτζ Στόουνμαρς, ενός διαπρεπούς αρχιτέκτονα της μετεπαναστατικής εποχής.

Το 1987 το Δημοτικό Συμβούλιο του Ίπσουιτς συμφώνησε ότι ένα υπάλληλικό λάθος είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση μιας άδειας για την έγερση της πυραμίδας και θέτοντας αναδρομικά σε ισχύ τον κώδικα προστασίας των τοπογραφικών μνημείων, διέταξε την αφαίρεση της πυραμίδας. Η Κέρναχαν μίλησε τον δήμο το 1988 και αργότερα αρνήθηκε μια εξώδικη διευθέτηση, σύμφωνα με την οποία ο δήμος θα κατέβαλλε το κόστος για την αφαίρεση της πυραμίδας και την αποκατάσταση του σπιτιού στο αρχικό, προ του 1823 σχέδιό του.

Η Κέρναχαν ισχυρίστηκε ότι το δικαίωμά της να χτίσει την πυραμίδα—ένα γεωμετρικό σχήμα το οποίο ασκεί, σύμφωνα με ορισμένους, θεραπευτικές και συντηρητικές επιδράσεις—είναι ζήτημα της Πρώτης Τροπολογίας, θεμελιωμένο στον χωρισμό εκκλησίας και κράτους. Η υπόθεση, ανεπίλυτη ακόμη, έχει καταστεί επίμαχο ζήτημα στην κοινότητα της New Age στα βόρεια προάστια.

Η Κέρναχαν, της οποίας τα έργα που έχουν εκδοθεί περιλαμβάνουν το «Η ζωή αρχίζει στα εξήντα», «Παιδιά αστέρες» και το πρόσφατο «Πριγκίπισσα της Ιταλίας», ήταν η χήρα του Βοστονέζου δικηγόρου Τζον Άλφρεντ Κέρναχαν. Θετή θυγατέρα της είναι η Μέλανι Χόλαντ που ζει στο Κλίβελαντ.

Ολοένα και πιο ψηλά ανέβαιναν οι χαμηλές κλίμακες της σοπράνο, μία αργή ανοδική σπείρα υστερίας. Ο Λούις συνοφρυωνόταν, με το μικρό του δαχτυλάκι στη γέφυρα των γυαλιών του, τα ακροδάχτυλά του στην άκρη των μαλλιών του, τον αντίχειρά του στο σαγόνι του. Αυτό που δεν μπορούσε να σταματήσει να κοιτάζει ήταν το όνομα της μητέρας του. Όχι επειδή η *Globe* την είχε καθηλώσει στο Κλίβελαντ, αλλά για το πώς ακριβώς του ηχούσε το όνομά της τυπωμένο στο χαρτί. Μέλανι Χόλαντ: αυτή ήταν η μητέρα του, ιδιαζόντως συρρικνωμένη. Δύο λέξεις σε μια εφημερίδα της Βοστώνης.

Ενώ παρέμενε συνοφρυωμένος και άρχιζε τώρα να αναρριγεί, λες και όταν χτυπούσαν οι σταγόνες της βροχής τα τζάμια στα παράθυρα πίσω του να τα διαπερνούσε η ψύχρα τους, κοίταξε και πάλι το άρθρο σχετικά με τον αιδεσιμότατο Φίλιπ Στάιτς. «*Ανέβηκαν την Τρέμοντ Στριτ*», έγραφε, «και διέσχισαν το Κόμον κι έφτασαν στα σκαλιά του Κυβερνείου». Τα γεγονότα ήταν συνεπή με όσα είχε δει ο ίδιος ο Λούις στη διαδήλωση – και ήταν συνεπή κατά ένα βαθύ τρόπο, διότι το άρθρο, όπως η μνήμη, όπως τα όνειρα, περιόριζε το γεγονός σε μια ιδέα που δεν τη φώτιζε το λυκόφως ή το φως της λάμπας στον δρόμο, αλλά ένα δικό της φως μες στη σκοτεινιά του κεφαλιού του: το είδε, διότι ήξερε ότι αυτό ήταν που είχε συμβεί, ότι έτσι είχαν τα πράγματα. Και, συνεπώς, αντιλήφθηκε ότι δεν μπορούσε παρά να βρέχει εκείνο το πρωί. Η βροχή όφειλε να είναι εκεί για να κάνει διαφορετική την ημέρα αυτή, για να αποκλείσει κάθε επιστροφή στο χθεσινό απόγευμα και σ' εκείνες τις ιδιαίτερες συνθήκες ατμόσφαιρας και φωτός μέσα από τις οποίες διαδήλωναν οι διαδηλωτές, εκείνη τη γαλάζια βορινή διαύγεια φωτός στην ευρύτερη Βοστώνη,

όταν έγινε ο σεισμός. Η βροχή έκανε πραγματικό το πρωί, τόσο απράνταχτα παρόν, ώστε δυσκολευόσουν να πιστέψεις ότι ήταν δυνατόν να γίνει σεισμός· να πιστέψεις ότι τα ατυχήματα είχαν συμβεί οπουδήποτε αλλού πέρα από το τυπωμένο χαρτί.

Στους τοίχους του υπνοδωματίου του ήταν στοιβαγμένα τα χαρτόκουτα με τον ραδιοφωνικό του εξοπλισμό, τον οποίο είχε πιστά μεταφέρει από το Ίβανστον στο Χιούστον και από το Χιούστον στη Βοστώνη και δεν τον ξεπακετάρισε ποτέ. Πέρασε το νύχι του κάτω από τη χαρτοταινία που έκλεινε το χαρτόκουτο. Έχασε τη δύναμή του. Παραπάτησε στο στρωματάκι, το ένα του πόδι γλίστρησε στην ανοιχτή *Globe*, έπεσε στο πάτωμα με πάταγο κι έμεινε εκεί με το κεφάλι κάτω για πολύ, αφότου τέλειωσαν πια τα αρπέτζο.

Το βράδυ της Κυριακής δειπνήσε με την οικογένεια σ' ένα εστιατόριο ψαροφαγίας στο λιμάνι. Εξεπλάγη όταν άκουσε τη μητέρα του και την Αϊλίν να είναι σίγουρες ότι η Ρίτα Κέρναχαν είχε βρει τον θάνατο πέφτοντας όχι επειδή την έσπρωξε ένας σεισμός, αλλά επειδή ήταν τύφλα στο μεθύσι όταν συνέβη. Αλλά πάλι, αυτές την ήξεραν ενώ ο ίδιος όχι. Έλεγαν ότι είχε πέσει από ένα σκαμπό στο μπαρ, κάτι που έμοιαζε με κακόγουστο αστείο, αλλά ως φαίνεται ήταν κυριολεκτικά η αλήθεια. Την αποτέφρωσαν σε στενό κύκλο την Τετάρτη το πρωί, σκόρπισαν τις στάχτες της από μία αποβάθρα στο Ρόκφορντ το απόγευμα και εκθειάστηκε ο βίος της την επαύριο σε μια επιμνημόσυνη τελετή, στην οποία ο Λούις πήρε άδεια από τη δουλειά για να παρευρεθεί. Η μητέρα του, εμφανώς εκνευρισμένη και αδημονώντας να ξεμπερδέψει με όλη αυτή τη διαδικασία θανάσιμης διευθέτησης, αναφερόταν στην επιμνημόσυνη τελετή ως «αυτό το πράγμα την Πέμπτη».

Μόλις λίγο πριν από το «πράγμα», είδε τους γονείς του ξανά. Είχε δουλέψει στην κονσόλα για τον Νταν Ντρεξέλ έως τις δέκα το πρωί και μετά, πιθανόν λίγο πληγωμένος για το γεγονός ότι η μητέρα του δεν είχε προγραμματίσει άλλες οικογενειακές συνάξεις ούτε είχε δείξει το παραμικρό ενδιαφέρον για το πού ζούσε και πού εργαζόταν (αν και «πληγωμένος» δεν είναι η προσήκουσα λέξη για τα αισθήματά του προς μια οικογένεια τα μέλη της

οποίας σπανίως διέθεταν τα μέσα να δείξουν ή να προσποιηθούν ότι δείχνουν ένα προσωπικό ενδιαφέρον για τη ζωή κάποιου άλλου πέρα από τη δική τους, μάλλον «λύπη» ή «πικρία» ή «εν γένει θλίψη» είναι πιο κοντά), πήγε με το αμάξι κατευθείαν στο ξενοδοχείο τους, ένα νεόδμητο μεσαίου ύψους οικοδόμημα πλάι στο ποτάμι στο Κέμπριτζ, πίσω από τη Χάρβαρντ Σκουέρ. Θα αποκαλυπτόταν αργότερα ότι η μητέρα του είχε πείσει τον πατέρα του να περάσει δύο απογεύματα στη Βιβλιοθήκη Γουάιντενερ, προκειμένου να αποσβέσει το μισό ταξίδι. Έξω από την πόρτα τους, ο Λούις σήκωσε το χέρι του, αλλά δε χτύπησε. Το κατέβασε πάλι.

«Αϊλίν, δεν είναι αυτό το ζήτημα.»

«Και ποιο είναι το ζήτημα, λοιπόν;»

«Το ζήτημα είναι να δείξεις κάποια κατανόηση για τα αισθήματά μου και να προσπαθήσεις να δεις τα πράγματα κι από τη δική μου πλευρά. Ήταν μια εξαιρετικά ταραγμένη –Ναι! Ναι!– εξαιρετικά ταραγμένη εβδομάδα! Θα μπορούσες, αν μη τι άλλο, να δείξεις κατανόηση και να περιμένεις να...»

«Είσαι ευτυχής που πέθανε! Ευτυχής!»

«Είναι καταπιεστικό, πολύ καταπιεστικό, πάρα πολύ καταπιεστικό για οποιονδήποτε, πόσω μάλλον για την ίδια σου τη μητέρα. Καθόλου χριστιανικό αυτό που λες.»

«Είναι η αλήθεια.»

«Πρέπει να ντυθώ τώρα.»

«Αλήθεια. Ευτυχής!»

«Πρέπει να ντυθώ. Πάντως, δεν παύω ν' αναρωτιέμαι – τράβα να καταπιέσεις κάνα νεαρό που θα έβαζε την γκομενίτσα του...»

«Την ποια;!» Η φωνή της Αϊλίν έγινε δυο φορές πιο οξύχη.

«Την γκομενίτσα του στο...»

«...του!; Μα τι 'ν' αυτά που λες; Δεν έχει να κάνει με τον Πίτερ. Κι αν θες να ξέρεις...»

«Ω, Αϊλίν.»

«Κι αν θες να ξέρεις λέω...»

Και τότε ο Λούις, με μια χειρονομία αηδίας, κοπάνησε την πόρτα με τη γροθιά του δυο φορές. Του άνοιξε η Αϊλίν. Δάκρυα είχαν λασπώσει το αϊλαινέρ της.

«Ποιος είναι;» ρώτησε η μητέρα τους από την πόρτα του μπάνιου.

«Ο Λούις είναι», έκανε βλοσυρά η Αιλίν.

«Γεια σου, Λούις. Ντύνομαι».

Η Αιλίν τραβήχθηκε προς το παράθυρο που έβλεπε στο ποτάμι και στη σχολή της. Φορούσε το ίδιο χαχόλικο πουλόβερ που είχε και την τελευταία φορά που την είχε δει ο Λούις. Έδειχνε σαν να είχε κοιμηθεί μ' αυτό.

«Πού είναι ο μπαμπάς;» ρώτησε ο Λούις.

«Στην πισίνα. Τι θες εδώ τόσο νωρίς;»

Ο Λούις το σκέφτηκε μια στιγμή. «Εσύ τι κάνεις εδώ τόσο νωρίς;»

Του έκανε μια φρικώδη εφηβική γκροιάτσα, δείχνοντας τη γλώσσα και τα ούλα της, και γύρισε να κοιτάξει απ' το παράθυρο. Ο Λούις έξιψε το αντί του σκεφτικά. Μετά, αλλάζοντας ταχύτητα, περιφέρθηκε, παραφύλαξε. Σε μία από τις πολλές επιφάνειες για αποσκευές που υπήρχαν στο δωμάτιο του ξενοδοχείου, βρήκε απιθωμένα, λες κι ήταν ασήμαντα διαφημιστικά φυλλάδια, ανάμεσα σε κλειδιά αυτοκινήτου και ανοιχτά πακετάκια Trident, δύο έγγραφα που έμοιαζαν πολύ επίσημα, μία αστυνομική αναφορά και μία ιατρική αναφορά, τις πίσω όψεις των οποίων είχε χρησιμοποιήσει η μητέρα του για να σημειώσει ονόματα και αριθμούς τηλεφώνων. Κοίταξε την επίσημη πλευρά τους, ενόσω η Αιλίν έτριβε απαλά και προσεκτικά την επιδερμίδα γύρω από τα μάτια της και η μητέρα της διέκοπτε κατά διαστήματα παρατεταμένες σιωπές στο μπάνιο με ήχους ντυσίματος και προετοιμασίας. Η αστυνομική αναφορά είχε να κάνει κυρίως με την κατάθεση της Τερέζ Μουζέρ, της Αϊτινής εσωτερικής υπηρέτριας της Ρίτας Κέροναχ.

Στις 6 Απριλίου και ώρα 15:45 η Μουζέρ ολοκλήρωσε τα απογευματινά της καθήκοντα κι έβαλε στο διχτάκι της τρία πορτοκάλια κι ένα γυναικείο μυθιστόρημα στα γαλλικά. Σύμφωνα με το πρόγραμμα της, θα οδηγούσε την εκλιπούσα στο κέντρο της Βοστώνης

στις 17:00. Κατέθεσε ότι το μυθιστόρημα το είχε για να διαβάζει στο πάρκινγκ. Η Μουζέρ έβλεπε τηλεόραση από τις 16:00 έως τις 17:00 κάθε απόγευμα, κι έτσι περίπου στις 15:50 αποσύρθηκε στο δωμάτιό της που βρίσκεται σ' ένα μικρό διάδρομο πίσω από την κουζίνα. Η εκλιπούσα μιλούσε στο τηλέφωνο της κουζίνας την τελευταία φορά που την είδε η Μουζέρ ζωντανή. Λίγο πριν από το τέλος της εκπομπής της (διαπιστώθηκε ότι επρόκειτο για το Star Trek, το οποίο τελειώνει στις 16:58) το σπίτι άρχισε να τρέμει. Τα παράθυρα στο δωμάτιο της Μουζέρ έτριξαν και το ένα τζάμι έσπασε. Η Μουζέρ άκουσε «ένα βρόντο». Τα φώτα τρεμόπαιζαν και η τηλεόραση έσβησε για μια στιγμή. Η Μουζέρ πήγε στην κουζίνα όπου τα βάζα είχαν πέσει από το τραπέζι και οι πόρτες στα ντουλάπια ήταν ανοιχτές. Στην τραπεζαρία ένα πιάτο και βάζα είχαν πέσει από το έπιπλο του τοίχου. Η Μουζέρ πήγε στο σαλόνι. Μικρά αντικείμενα είχαν πέσει από τα τραπέζια, ενώ απλωνόταν μυρωδιά από ούισκι στο πίσω μέρος του μπαρ. Η Μουζέρ ανέβηκε στο πάνω πάτωμα φωνάζοντας το όνομα της εκλιπούσης. Δεν άκουσε καμία απάντηση και ανησύχησε πολύ κι έψαξε σε όλα τα δωμάτια του πάνω πατώματος. Έψαξε πάλι στο σαλόνι και βρήκε το σώμα της εκλιπούσης πίσω από το μπαρ. Αίμα, σπασμένα γυαλιά και μεγάλη ποσότητα ούισκι. Ένα σκαμπό πεσμένο στο πλάι. Η Μουζέρ τηλεφώνησε στην αστυνομία. Ο Ντομπος και ο Έικινς έφτασαν στις 17:35. Διαπιστώθηκε ότι η Μουζέρ δεν είχε πειράξει καθόλου το πτώμα. Όταν διατυπώθηκε η εικασία ότι η εκλιπούσα είχε πέσει από το σκαμπό, καθώς επιχειρούσε να κατεβάσει ένα μπουκάλι, η Μουζέρ διαβεβαίωσε ότι τακτικά τοποθετούσε τα αγαπημένα ούισκι της εκλιπούσης στο ψηλό ράφι για να την αποθαρρύνει να πίνει. Η Μουζέρ έσπευσε να ισχυριστεί ότι ένα οικείο πνεύμα ονόματι Τζακ στοίχειωνε το σπίτι και είχε προκαλέσει τον θάνατο και την καταστροφή. Αυτή και άλλες υπερφυσικές θεωρίες απορρίφθηκαν. Ο θάνατος έχει φυσικά αίτια και κατά πάσα πιθανότητα προκλήθηκε από τον ήπιο σεισμό των 16:48. Οι ερωτήσεις σχετικά με τη μη νόμιμη διαμονή της και τον τρόπο με τον οποίο είχε αποκτήσει έγκυρη άδεια οδήγησης αναφέρθηκαν στην Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης. Η ΥΑΜ ενημερώθηκε ότι ο ανα-

κριτής της υπόθεσης δεν κρίνει απαραίτητη την παρουσία της Μουζέο στην Κοινοπολιτεία.

Πιο βιαστικά τώρα, επειδή η μητέρα του άρχισε τους προ-της-εξόδου ήχους στο μπάνιο (πουδριέρες να κλείνουν, να ακούγεται το νερό, καθώς η βρύση άνοιγε κι έκλεινε απότομα), ο Λούις διάβασε την αναφορά του ιατροδικαστή της Κομητείας Έσεξ, η οποία προσδιόριζε ως αιτία θανάτου την «κρानιοεγκεφαλική κάκωση» ως αποτέλεσμα ατυχήματος της εκλιπούσης, ατυχήματος κατά το οποίο η εκλιπούσα, 1,56 στο ύψος, έπεσε από ένα σκαμπό με ύψος 96,5 εκατοστά: συνεπώς, επρόκειτο για πτώση εν συνόλω 2,5 μέτρων, πτώση αρκετή ώστε, σε συνδυασμό με το μαρμάρινο πάτωμα, να ισοπεδώσει το αριστερό πρόσθιο μέρος του κρανίου και να τερματίσει πάραυτα πάσα εγκεφαλική δραστηριότητα. Απορρίφθηκε ως παράγων η απώλεια αίματος από αιμυχές που προκλήθηκαν από σπασμένα γυαλιά. Η περιεκτικότητα του αίματος της εκλιπούσης σε αλκοόλ ήταν 0,06 τοις εκατό, ισοδύναμο «μέτριας» μέθης.

Ο Λούις σκέπασε το έγγραφο μ' ένα χαρτόδετο βιβλίο και γύρισε απ' την άλλη. Η μητέρα του έβγαινε μεγαλόπρεπα από το μπάνιο.

Ήταν φανερό ότι είχε ξοδέψει χρήμα. Είχε ξοδέψει χρήμα και (έτσι φάνηκε στον Λούις) είχε απολαύσει ύπνο, διότι έμοιαζε περί τα δεκαπέντε χρόνια νεότερη απ' ό,τι στο δείπνο την Κυριακή. Η επιδερμίδα στο πρόσωπό της ήταν χρυσαφένια και λαμπερή και τόσο τεξαρισμένη στο περίγραμμα του σαγονιού, ώστε ήταν σαν να τραβούσε προς τα πίσω και ν' άνοιγε διάπλατα τα μαύρα μάτια της. Τα μαλλιά της ήταν κομμένα κοντό καρτέ – και τα είχε βάψει επίσης; Αυτό που ο Λούις θυμόταν να είναι ένα έστω σκούρο γκριζό είχε αναλυθεί σε μαύρο και ασημένιο. Φορούσε ένα ανοιχτό κίτρινο λινό φόρεμα με μαύρο βελούδινο ρέλι, το στρίφωμα δυόμισι πόντοι πάνω από το γόνατο. Ο ψηλός γιακάς έκλεινε με μια καρφίτσα που είχε ένα μαργαριτάρι στο μέγεθος κέρματος των πέντε σεντς. Στάθηκε στον καθρέφτη, τα ρουθού-

νια να ανοίγουν από τη συγκέντρωση, άγγιξε αόρατες και πιθανόν ανύπαρκτες τρίχες γύρω από τους κροτάφους της. Μετά πήγε στην ντουλάπα και με την ίδια ακριβώς ευλυγισία στην κάθετη κίνηση που είχε κληρονομήσει η Αϊλίν, έπεσε στα γόνατα και τράβηξε ένα κουτί παπουτσιών από μια πλαστική τσάντα Ferragamo.

«Στις ομορφιές σου είσαι, μαμά».

«Σ' ευχαριστώ, Λούις. Δε γύρισε ακόμη ο πατέρας σου;»

Με ανασηκωμένα φρύδια, την είδε να βγάζει ένα ζευγάρι παπούτσια από ένα στρώμα από βαθυκόκκινο τοιγαρόχαρτο. Στράφηκε στην Αϊλίν, κι αναρωτήθηκε εάν κι αυτή θα ανασήκωνε τα φρύδια απέναντι στο θέαμα μιας μαμάς μεταμορφωμένης από μια ξαφνική δύναμη ξοδέματος. Αλλά δεν ήταν λιγότερο μεταμορφωμένη και η ίδια η Αϊλίν. Τα μάτια της είχαν γίνει ροζ από τον πόνο και το μίσος και μ' ένα πρόσωπο όπου κάθε μυς είχε νεκρωθεί, κοίταζε τη μητέρα της να γλιστράει τα πόδια της σ' ένα ζευγάρι παπούτσια στιλπνά σαν Τζάγκουαρ. Δεν υπήρχε τρόπος να συναντήσει ο Λούις το βλέμμα της. Η Αϊλίν είχε ανάγκη να προσέξει τη στενοχώρια της η μητέρα της κι όχι αυτός. Κι έτσι, όσο εκείνη υπέφερε στο παράθυρο (παγερή βροχή να πέφτει ανάμεσα σ' εκείνη και στη σχολή της) και ενώ η μητέρα τους με μακάρια αυταρέσκεια ταίριαζε δύο λευκά τριαντάφυλλα στη μαύρη κορδέλα του μαλακού λευκού καπέλου της, αυτός κάθισε στο κρεβάτι και άνοιξε στα αθλητικά σε μια *Globe* που βρήκε πρόχειρη. Θα μπορούσε κάλλιστα να υπέφερε αυτός και όχι η αδελφή του στο παράθυρο, αλλά τι σκέφτεται ένας σκύλος, τι τρέχει πίσω από τα κίτρινά του μάτια, όταν βλέπει έναν από τους δικούς του να τον τραβάει παράμερα ένας πολιτικός εξερευνητής για να του κόψει το λαρύγγι και να τον κάνει τροφή για τα αδέρφια του;

«Ο πατέρας σας θα έχει περί τα τρία λεπτά για να κάνει μπάνιο και να ντυθεί», είπε η μητέρα τους. «Θα μπορούσε ίσως κάποιος από εσάς να...»

«Όχι», έκανε η Αϊλίν.

«Όχι», είπε ο Λούις. Ο πατέρας τους κολυμπούσε πάντα με ωτασπίδες και γυαλιά κι έπρεπε κάθε φορά να τον τραβούν με το ζόρι από την πισίνα.

«Καλά λοιπόν». Η μητέρα τους σηκώθηκε όρθια με το καπέλο στο κεφάλι, έσιαξε το φόρεμά της στους γοφούς της και στριγογύρισε στις μύτες των ποδιών της. «Πώς είμαι;»

Σιωπή. Η Αϊλίν ούτε που κοίταξε.

«Σαν ένα εκατομμύριο δολάρια», απάντησε ο Λούις.

«Χα, χα, χα!» ρέκασε δίχως ίχνος ευθυμίας η Αϊλίν.

Η μητέρα τους, εντελώς ανέκφραστη, άρχισε να γεμίζει ένα μαύρο τσαντάκι που έμοιαζε ολοκαίνουργο. «Λούις», είπε, «πρέπει να μιλήσουμε οι δυο μας».

«Ναι, οκεί, το άκουσα αυτό», είπε η Αϊλίν βαδίζοντας με τσαντίλα στο δωμάτιο. «Τα λέμε στην κηδεία, λοιπόν». Πήρε το αδιάβροχό της από μια κρεμάστρα, άνοιξε την πόρτα κι έκανε πάλι πίσω-μπρος στον πατέρα της, που με την πετσέτα τυλιγμένη στη μέση του και τα γυαλιά κολύμβησης φωλιασμένα στο βρεγμένο γκριζο τρίχωμα κάτω από τον λαιμό του, προέβλεπε σαν όλος περιέργεια αστακός κι έλεγε στην Αϊλίν: «Ω, τι βλέπουν τα μάτια μου! Την Ινφάντα Έλενα! Το σκοτεινό αστέρι της Αραγονίας! Αυτήν που το σμαραγδένιο σκήπτρο κρατεί!» Εκείνη οπισθοχώρησε ευέλικτα στην ντουλάπα με τις κρεμάστρες, τα δάχτυλά της απλωμένα κι άκαμπτα τώρα κοντά στα αυτιά της, ενώ ο αστακός άδραχνε τη μέση της με την αρπάγη της κοντόχοντρης δαγκάνας του. Η Αϊλίν προφυλασσόταν σπαρταρώντας. «Αχ, μη! Μη! Μη! Μα είσαι βρεγμένος ακόμη!» Το χρώμα επέστρεφε στα μάγουλά της. Ο πατέρας της τη φίλησε άπαξ και την άφησε, χαιρέτησε σχεδόν στρατιωτικά και από μακριά τον Λούις και χάθηκε στο μπάνιο. Η μητέρα τους δεν είχε παρακολουθήσει το παραμικρό απ' όλα αυτά.

Η οικογένεια του Λούις Χόλαντ είναι μια περίπτωση συνηθισμένα εξωφρενική. Ο πατέρας του, αριστεριστής ιστορικός μαγεμένος με το αντικείμενό του. Η μάνα του, μια αιωνίως αγχωμένη γυναίκα που ονειρεύεται την κοινωνική καταξίωση. Η αδελφή του, Αϊλίν, χαμένη σε έναν ιδιαίτερο εγωκεντρισμό, πάει στη Βοστώνη για σπουδές στα οικονομικά. Ο Λούις, νωθρός, κυνικός και με πρόωρη φαλάκρα, δουλεύει στο ραδιόφωνο.

Μια σειρά από απρόσμενα και άσχετα μεταξύ τους περιστατικά (ανάμεσα στα άλλα μια κληρονομιά 22 εκατομμυρίων για τη μητέρα του Λούις) θα οδηγήσουν ετούτη τη συνηθισμένη και μίζερη οικογένεια στο μάτι ενός κυκλώνα αλληπάλληλων μεταμορφώσεων. Αυτές οι μεταμορφώσεις είναι, ίσως, οι κραδασμοί που συνταράσσουν τη ζωή των ηρώων.

Ταυτόχρονα, άλλοι, πραγματικοί κραδασμοί από ισχυρούς σεισμούς συγκλονίζουν τη Βοστώνη. Η Ρενέ, κοπέλα του Λούις και σεισμολόγος, υποπεύεται ότι οι σεισμικές δονήσεις δεν οφείλονται σε φυσικά αίτια και αποφασίζει να ερευνήσει το θέμα ενώ, την ίδια στιγμή, έρχεται αντιμέτωπη με τον ηγέτη μιας ομάδας πιστών οι οποίοι καταδικάζουν με μένος τις εκτρώσεις.

Ένα ιδιόμορφο μυθιστόρημα διά χειρός ενός ιδιοφυούς συγγραφέα, το ΚΡΑΔΑΣΜΟΙ αποτελεί το δεύτερο δείγμα γραφής από τον Τζόνθαν Φράνζεν και τον φέρνει ακόμα πιο κοντά στο θέμα που τον καθιέρωσε, δηλαδή την οικογένεια, τις σχέσεις των μελών της αλλά και τη σχέση της ίδιας της οικογένειας με την κοινωνία και τον κόσμο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 11703

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η